

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi Pelastusopistosta ja pelastuslain 15 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Pelastusopistosta, joka korvaisi vuoden 1995 alussa voimaan tulleen lain Pelastusopistosta. Esityksen tavoitteena on uudistaa Pelastusopistoa koskevat säännökset siten, että säädöstaso vastaisi perustuslaissa asetettuja vaatimuksia. Pelastusopiston hallintoa, koulutusta, opetusta ja tutkintoja koskevia säännöksiä ehdotetaan myös täydennettäväksi ja uudistettaviksi. Pelastusopiston opiskelijoiden oikeusturvan parantamiseksi opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla nykyistä kattavammin, tarkemmin ja täsmällisemmin. Uut-

ta lakia ehdotetaan sovellettavaksi nykyistä laajemmin pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijoihin opistossa opiskelevien henkilöiden yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi.

Valtion vastuusta pelastustoimen koulutuksen järjestämisessä säädetään pelastuslain 15 §:ssä. Esitys sisältää ehdotuksen laiksi pelastuslain 15 §:n muuttamisesta siten, että säännöksessä otetaan huomioon ehdotettu uusi laki Pelastusopistosta.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2006.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto.....	3
2. Nykytila	3
2.1. Lainsäätö	3
2.2. Kansainvälinen kehitys sekä eräiden ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	4
2.3. Nykytilan arviointi.....	6
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	7
3.1. Tavoitteet.....	7
3.2. Keskeiset ehdotukset.....	7
4. Esityksen vaikutukset	8
5. Asian valmistelu	8
5.1. Valmisteluvaiheet ja –aineisto	8
5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1. Lakiehdotusten perustelut	10
1.1. Laki Pelastusopistosta	10
1 luku. Yleiset säännökset.....	10
2 luku. Pelastusopiston hallinto	10
3 luku. Koulutus, opetus ja tutkinnot.....	12
4 luku. Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet.....	16
5 luku. Erinäiset säännökset.....	25
1.2. Pelastuslaki.....	28
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	28
3. Voimaantulo.....	29
4. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	29
LAKIEHDOTUKSET.....	33
Pelastusopistosta	33
pelastuslain 15 §:n muuttamisesta.....	42
LIITE.....	43
RINNAKKAISTEKSTL.....	43
pelastuslain 15 §:n muuttamisesta.....	43

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Pelastustoimen ja hätäkeskusten henkilöstön ammatillisesta koulutuksesta sekä eräistä muista koulutustehtävistä huolehtii sisäasiainministeriön alainen valtion ylläpitämä Pelastusopisto. Pelastusopiston toimintaa sääntelevät vuoden 1995 alussa voimaan tulleet laki (1165/1994) ja asetus (1237/1994) Pelastusopistosta. Pelastusopiston opiskelijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvät keskeisimmät säännökset esitetään siirrettäväksi asetuksesta lain tasolle. Perustuslain mukaan lailla on säädettävä muun muassa yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Uudessa laissa säädettäisiin lisäksi nykyistä tarkemmin ja kattavammin kelpoisuudesta opintoihin, opiskelijavalinnasta, opiskelijaksi ilmoittautumisesta, opiskeluoikeudesta, aikaisempien opintojen hyväksi lukemisesta ja eräistä muista keskeisistä opiskelijan asemaan liittyvistä asiakokonaisuuksista. Pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijoihin sovellettaisiin ammattikorkeakoululain ohella entistä laajemmin uutta lakia Pelastusopistosta. Lakiin ehdotetaan otettavaksi myös uusi säännös opiskelijoiden päihdetestauksesta. Opiskelijan kurinpitoa ja muutoksenhakua koskevat säännökset ehdotetaan myös saatettaviksi ajan tasalle. Pelastusopiston tehtävät määriteltäisiin laissa nykyisen kaltaisesti ottaen kuitenkin huomioon opiston toiminnassa tapahtuneet tosiasialliset muutokset. Pelastusopiston hallinnosta säädetään nykyisin lähes yksinomaan asetuksen tasolla. Opiston hallinnon järjestämiseen liittyvät keskeiset säännökset ehdotetaan otettavaksi lakiin. Opiston hallintoa koskevia säännöksiä ehdotetaan samalla uudistettaviksi tietyin osin.

2. Nykytila

2.1. Lainsäätö

Pelastustoimen koulutusta ohjaavan lainsäädännön kehittyminen

Palontorjuntahenkilöstön koulutus toteutet-

tiin viime vuosisadan alkuvuosiin saakka yleensä oman palokunnan piirissä. Tämän vaiheen jälkeen palontorjuntajärjestöt alkoivat antaa palopäällystölle koulutusta järjestämällä alan kursseja. Vuonna 1933 annetun ensimmäisen palolain mukaan valtion tuli pitää huolta palopäällystön koulutuksesta. Myös ensimmäistä palolakia seuranneessa palolaissa (462/1960) ja sen jälkeisessä palolaissa (559/1975), pelastustoimilaisissa (561/1999) ja voimassa olevassa pelastuslaissa (468/2003) säädetään valtion koulutusvastuusta. Pelustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta sekä väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksesta. Koulutuksen järjestämisestä säädetään nykyään tarkemmin laissa Pelastusopistosta ja asetuksessa Pelastusopistosta. Pelustuslain 15 §:n 2 momentin mukaan sisäasiainministeriö voi valtuuttaa myös muun kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta. Sisäasiainministeriö on antanut edellä tarkoitettua valtuutuksen Helsingin kaupungin ylläpitämälle pelastuskoululle.

Palotoimen koulutuksen järjestämisestä annettiin erilliset säännökset vuonna 1956, jolloin säädettiin laki valtion palokoulusta (504/1956). Palokoulun koulutustehtävää laajennettiin vuonna 1969 valtion palo-opistosta annetulla lailla (157/1970). Valtion palo-opiston ja valtion väestönsuojelukoulun toimintaa kehitettiin pelastushallinnon koulutuskeskuksesta annetulla lailla (882/1978). Koulutustehtävästä huolehtivat sen jälkeen valtion palo-opisto Espoossa ja valtion väestönsuojelukoulu Lohjalla. Valtion pelastusoppilaitoksista annetun lain (62/1992) nojalla edellä mainittujen oppilaitosten toimintaa jatkoivat Valtion pelastusopisto ja Valtion pelastuskoulu, joiden tehtävänä oli antaa palo- ja pelastustoimen sekä väestönsuojelun koulutusta. Valtion pelastuskoulu ja Valtion pelastusopisto yhdistettiin Pelastusopistoksi lailla Pelastusopistosta.

Väestönsuojelun ja sen koulutuksen juuret ulottuvat 1920 -luvulle. Väestönsuojelun koulutustehtävistä huolehtivat valtion ohella

alan järjestöt. Vuonna 1939 annettiin väestönsuojelulaki (374/1939) ja vuonna 1958 edelleen sen korvannut väestönsuojelulaki (438/1958). Väestönsuojelulaissa säädettiin valtion vastuusta väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön koulutuksessa. Väestönsuojelun koulutuksen järjestämisestä annettiin erilliset säännökset vuonna 1972, jolloin säädettiin laki valtion väestönsuojelukoulusta (921/1972). Valtion väestönsuojelukoulun toiminta erillisenä koulutusyksikkönä lakkasi vuonna 1992 valtion pelastusoppilaitoksista annetun lain mukaisessa koulutusjärjestelmässä. Valtiolle kuuluvista väestönsuojelun koulutustehtävistä on sen jälkeen huolehdittu pelastusalan oppilaitoksissa. Vuodesta 1999 lukien väestönsuojelu on ollut lain-säädännössä käsitteellisesti osa pelastustoimea ja väestönsuojelusta säädetään sen mukaisesti nykyään pelastustoimen lainsäädännössä.

Pelastusopiston toiminta

Pelastustoimen miehistön (palmiosten) koulutus siirtyi vuonna 1992 Espoosta Kuopioon rakennettuihin uusiin toimitiloihin. Valtion vastuulla oleva pelastustoimen koulustoiminta keskitettiin vuonna 1995 kokonaisuudessaan Kuopioon pelastustoimen päällystön ja väestönsuojeluhenkilöstön koulustoiminnan siirtyessä sinne Espoosta ja Lohjalta. Samanaikaisesti Valtion pelastuskoulu ja Valtion pelastusopisto yhdistettiin yhdeksi oppilaitokseksi, Pelastusopistoksi.

Pelastusopisto huolehtii pelastustoimen miehistön ja alipäällystön ammatillisen peruskoulutuksen lisäksi myös hätäkeskuspäivystäjien ammatillisesta peruskoulutuksesta. Pelastustoimen koulutus on kehittynyt voimakkaasti Pelastusopiston aloitettua toimintansa. Pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulutus aloitettiin vuonna 2000 yhteistyössä Pohjois-Savon ammattikorkeakoulun kanssa (nykyään Savonia-ammattikorkeakoulu). Päällystökoulutuksen opiskelijat ovat ammattikorkeakoulun opiskelijoita mutta käytännössä koulutuksesta huolehtii Pelastusopisto. Pelastusopisto antaa ammatillista lisäkoulutusta (täydennyskoulutusta) ja järjestää varautumiskoulutusta johdolle viranomaisille ja erityishenkilöstölle.

Pelastusopiston vastuulla on myös lakisääteinen väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus. Pelastusopiston tehtävänä on lain mukaan järjestää tarvittaessa muutakin kuin edellä kuvattua pelastustoimen koulutusta sekä suorittaa oppilaitoksen toimintaan soveltuvia sisäasiainministeriön määrittämiä tehtäviä. Pelastusopiston uusimpina tehtävinä on ollut huolehtia siviilikriisinhallintatehtäviin valmentavista koulutustehtävistä sekä osaltaan pelastustoimen kehittämis- ja tutkimustoiminnasta.

Pelastusopiston tulostavoitteista päätetään sisäasiainministeriön ja Pelastusopiston välisessä tulossopimuksessa. Pelastusopistossa suoritettiin vuonna 2004 yhteensä 120 ammatillista perustutkintoa. Pelastustoimen ammattikorkeakoulututkinnon suoritti mainittuna vuonna 18 opiskelijaa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutettavapäivien yhteismäärä vuonna 2004 oli noin 66 000 koulutettavapäivää ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa noin 20 500 koulutettavapäivää.

Pelastusopiston henkilöstöön kuului vuoden 2004 lopussa 101 henkilöä, josta opetushenkilöstön osuus oli 68 henkilöä.

2.2. Kansainvälinen kehitys sekä eräiden ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Yleistä

Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti pelastustoimen koulutuksen järjestämisestä eräissä maissa. Tarkastelun kohteeksi on otettu Pohjoismaiden lisäksi esimerkiksi Keski-Euroopan järjestelmistä Iso-Britannia ja Hollanti. Euroopan unioni ei ole antanut pelastustoimen ammatillisen koulutuksen järjestämisestä koskevia säädöksiä.

Ruotsi

Ruotsissa pelastustoimen koulutus on yksi puolustusministeriön alaisen valtion pelastusviraston (Räddningsverket) tehtävistä. Pelastusvirastolla on neljä omaa oppilaitosta, jotka on sijoitettu Revingeen, Skövöden, Rorsbergiin ja Sandöhön. Vuosittain näissä oppilaitoksissa koulutetaan noin 1500 palmiosta, paloestimestä ja palomestaria. Perus-

koulutus on kaksivuotinen.

Palopäällikön kelpoisuuden saa suorittamalla Lundin teknisessä korkeakoulussa paloinsinööritutkinnon ja lisäksi pelastusviraston oppilaitoksessa palotoimen johtamiseen valmentavan koulutuksen. Matalan riskitason kuntiin voidaan päälliköksi valita myös palomestariutkinnon suorittanut henkilö, joka on lisäksi suorittanut erillisen täydennyskursiosiohjelman. Tällä hetkellä yliopistotutkinnon ja palomestaripätevyyden hankkineita palopäälliköitä on Ruotsissa kutakuinkin yhtä paljon.

Norja

Vuodesta 2003 lähtien on pelastustoimen koulutus Norjassa kuulunut oikeusministeriön hallinnonalaan. Miehistön koulutus käsittää kahden vuoden koulutusjakson, josta suurin osa toteutetaan palokunnissa ja noin kahden kuukauden perusjakso Norjan Palokoulussa (Norges Brannskole).

Päällystön pätevyyden voi saavuttaa kahta vaihtoehtoista koulutusväylää pitkin. Pelastusalalla työskentelevien on käytävä kolme erillistä kurssia, joiden välissä on hankittava lisää työkokemusta. Koulutukset itsessään ovat varsin lyhyitä: yhteensäkin niistä karttuu ainoastaan noin neljä kuukautta opiskeluaikaa. Toinen koulutusväylä edellyttää diploma-insinöörin tutkinnon suorittamista ja sen lisäksi Palokoulussa suoritettavaa neljän viikon valmennusta.

Tanska

Pelastustoimen johtava viranomaisen Tanskassa on sisäasiainministeriön alainen valmiushallitus (Beredskabsstyrelsen). Pelastustoimen koulutuksesta vastaa Danish Emergency Management Agency (DEMA), joka on kuitenkin sijoitettu puolustusministeriön alaisuuteen. DEMA vastaa kaikesta kriisinhallinnan koulutuksesta. Koulutusta annetaan niin päivittäisten onnettomuuksien kuin sotilaallisen kriisiinkin varalta.

DEMA kouluttaa vuosittain 900 asevelvolliselle palomiehen perustaidot kolme kuukautta kestäväällä kurssilla ja 500 asevelvollista saa perustaitojen lisäksi koulutusta myös

vaativampiin pelastustehtäviin kuuden kuukauden kurssituksen aikana. Käytännössä pelastuslaitokset valitsevat miehistönsä edellä mainitut koulutukset läpikäyneistä henkilöistä, ja koulutusta syvennetään pelastuslaitoksen omalla koulutuksella.

Päällystön koulutus tapahtuu DEMAn ylläpitämissä oppilaitoksissa. Kaikkien päällystotehtäviin pyrkivien on läpäistävä DEMAn tekninen opisto (Technical College), missä koulutus keskittyy pelastustaktiikkaan ja vaarallisten aineiden onnettomuuksien erityispiirteisiin. DEMAn akatemiassa pääpaino on johtamistaitojen kehittämisessä.

Palopäällikön asema on Tanskassa poikkeuksellisen väljästi säädelty. Lainsäädännössä todetaan, että päälliköllä tulee olla keskeinen asema kunnan pelastusorganisaatiossa, mutta yksityiskohtaisemmin hänen tehtäviään tai valtuuksiaan ei määritellä. Myöskään palopäällikön kelpoisuutta ja koulutusta ei lainsäädännössä ole määritelty millään tavoin.

Iso-Britannia

Pelastustoimi kuuluu Isossa-Britanniassa sisäasiainministeriön hallinnonalaan. Maan pelastustoimi perustuu isoihin kreivikuntapohjaisiin palokuntiin, joita on Englannissa yhteensä 39, Walesissa kolme, Pohjois-Irlannissa yksi ja lisäksi seitsemällä metropolialueella on oma aluepalokunta. Useissa aluepalokunnissa on miehistökoulutusta varten oma koulu, jossa opiskelu vastaa lähinnä suomalaista oppisopimuskoulutusta.

Päällystön koulutuksesta huolehtii Moreton-in-Marshissa sijaitseva Fire Service College (FSC). Koulutukseen voivat hakeutua vain palolaitosten palveluksessa olevat. Lähtösten henkilöstö jakautuu kymmenelle eri arvoasteelle, ja edetäkseen arvoasteelta toiselle on pääsääntöisesti suoritettava lisätutkintoja. Ylin, varsinaisen palopäällikön pätevyyden antava tutkinto on voimakkaasti karsiva: on tavallista, että kirjallisen tutkintoon osallistuneista alle kolmasosa läpäisee kokeen.

Hollanti

Myös Hollannissa pelastustoimi kuuluu sisäasiainministeriön hallinnonalaan. Miehistön peruskoulutus tapahtuu joko palokuntien omissa tai useamman laitoksen yhdessä perustamissa koulutuskeskuksissa. Vaativat erikoiskoulutukset ja koulutuksessa käytettävän aineiston tuottaa valtion ylläpitämä NIBRA –instituutti (Nederlans Instituut voor Brandweer en Rampenbestrijding).

Palopäälystön pätevyyden voi saavuttaa kahta koulutusväylää pitkin. NIBRA kouluttaa vuosittain 24 ammattikorkeakoulututkinnon tai yliopistotutkinnon suorittanutta henkilöä palopäälystön tehtäviin. Tämän lisäksi NIBRA järjestää 65:lle pelastustoimessa toimivalle henkilölle päälystön pätevyyden antavan koulutuksen.

Lisäksi NIBRA järjestää yhteistyössä Hollannin virkamieskoulutusta antavien laitosten kanssa maisteritasoista kriisijohtamisen koulutusta, johon voivat hakeutua kansallista kriisijohtamista tukevien organisaatioiden työntekijät.

2.3. Nykytilan arviointi

Pelastusopiston hallinnon järjestämisestä säädetään nykyään laissa olevan valtuutuksen nojalla asetuksella. Suomen perustuslain mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtion ylläpitämän Pelastusopiston virkamiehet ja päätöksentekojen käyttävät julkista valtaa päättäessään muun muassa opiskelijoiden etuihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvistä asioista. Keskeisistä opiston hallinnon järjestämisestä liittyvistä asioista tulisi siksi säätää lain tasolla.

Pelastusopistolle on sisäasiainministeriön ja opiston välisissä tulossopimuksissa annettu varsinaisten lakisääteisten tehtävien lisäksi tehtäväksi huolehtia pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta sekä siviilikriisinhallintatehtäviin valmentavasta koulutuksesta. Pelastusopiston tehtävien määrittelyä säädöksissä on perusteltua tarkistaa ottamalla huomioon opiston uudet tehtävät.

Pelastusopiston opettajakunnan tehtävät

liittyvät opistoa koskevien asioiden valmisteluun, kurinpitoasioihin ja opiskelijoiden arvosanoista päättämiseen. Käytännössä Pelastusopiston asiat valmistellaan nykyään opiston toimintayksiköissä ja arvosanoista päättävät tosiasiallisesti asianomaiset opettajat. Opiston tehtävien asianmukaisen hoidon riikökulmasta tarvetta opettajakunnalle erillisenä toimitelimenä ei enää ole. Opiskelijan oikeusturvan kannalta keskeisimpien kurinpitoasioiden käsittely on perusteltua keskittää erilliselle asiantuntijaelimelle.

Pelastusopiston neuvottelukunnan tehtäviä on perusteltua laajentaa siten, että sillä olisi keskeisempi rooli arvioitaessa yhteiskunnan ja eri viranomaisten toiminnan muutoksista ja kehittymisestä opiston toiminnalle aiheutuvia muutostarpeita.

Pelastusopiston järjestämän koulutuksen ja muun toiminnan laadunarvioinnista ei voimassa olevassa lainsäädännössä ole säännöksiä. Useisiin opetustoimen säädöksiin on viime aikoina sisällytetty laadunarviointiin liittyviä velvoitteita.

Pelastusopiston koulutustehtävästä ja opetuskielestä säädetään nykyään lain tasolla. Opetuksen tavoitteisiin ja suunnitteluun liittyvät säännökset on annettu asetuksella. Pelastusopiston järjestämää koulutusta, opetusta ja tutkintoja koskevia säännöksiä on perusteltua täydentää siten, että keskeisimmät koulutuksen ja opetuksen lähtökohdat määriteltäisiin lain tasolla vastaavien periaatteiden mukaan kuin yleistä ammatillista koulutusta ja ammattikorkeakoulutusta koskevassa lainsäädännössä säädetään.

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole määritelty ammatillisen peruskoulutuksen laajuutta ja sisältöä. Asetuksen mukaan opiston toiminnan määrälliset tavoitteet päätetään koulutusohjelmassa, jonka sisäasiainministeriö vahvistaa vuosittain. Koulutusohjelmista ja erityisesti niissä suoritettavista tutkinnoista ei ole nykyisin säädetty riittävän selkeästi. Säädöksiä tulisi tältä osin täydentää.

Opetussuunnitelmissa määritellään keskeiset opetuksen ja opiskelun järjestämiseen liittyvät asiakokonaisuudet. Opiskelijoiden opintoihin liittyvät velvollisuudet ja oikeudet määräytyvät pitkälti opetussuunnitelmien pohjalta. Voimassa olevan asetuksen mukaan opiston toiminnan laadulliset tavoitteet mää-

rätään kurssien opetussuunnitelmissa. Koska opetussuunnitelmissa määritellään useita opiskelijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia, tulisi opetussuunnitelmiin otettava keskeinen sisältö määritellä lain tasolla.

Opiskelijaksi ottamisen perusteita ei ole nykyisin määritelty Pelastusopistoa koskevissa säädöksissä vaan valintaperusteet ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen määritellään opiston koulutusohjelmassa, jonka sisäasiainministeriö vahvistaa. Hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusturvan varmistamiseksi kelpoisuudesta opintoihin ja opiskelijavalinnasta tulisi säätää opistoa koskevassa lainsäädännössä.

Asetuksella säädetään nykyään myös eräistä keskeisistä opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista ja tietyiltä osin sääntelyä ei voida pitää oikeusturvan kannalta riittävänä tai sääntely puuttuu kokonaan. Perustuslain mukaan lailla on säädettävä muun muassa yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista ja sääntelyä tulee tämän vuoksi tämentää ja täydentää.

Voimassa olevan asetuksen mukaan Pelastusopiston oppilaskuntaan kuuluvat kaikki oppilaitoksen opiskelijat. Perustuslain yhdistymisvapautta koskevan sääntelyn tulkinnassa perustuslakivaliokunta on lähtenyt siitä, ettei yhdistyksen jäsenyyden yleisenä periaatteena voi olla automaattinen, suoraan lain säännösten perusteella määräytyvä jäsenyys. Valiokunnan mukaan yhdistymisvapauden lähtökohdana tulee olla vapaaehtoinen ja nimenomaiseen tahdonilmaisuun perustuva liittyminen yhdistykseen. Näistä lähtökohdista voidaan valiokunnan lausuman mukaisesti poiketa vain, jos poikkeamiselle on olemassa erityiset yhdistymisvapauden kannalta hyväksyttävät perusteet, kuten perusteltu tarve järjestää yhdistys lailla julkista tehtävää varten. Pelastusopistoa koskevaan lainsäädäntöön ei ehdoteta edellä mainitun johdosta otettavaksi enää säännöstä oppilaskunnasta. Oppilaiden mahdollinen yhdistystoiminta voidaan järjestää jatkossa oppilaiden omaehtoisen toiminnan pohjalta.

Pelastustoimen ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskeleviin opiskelijoihin sovelletaan Pelastusopistoa koskevaa lainsäädäntöä ja pelastustoimen päällystökoulutuksen am-

mattikorkeakouluopiskelijoihin ensisijassa ammattikorkeakoulusta koskevaa lainsäädäntöä. Tästä johtuen Pelastusopiston eri koulutusohjelmissa ja kursseilla opiskelevien henkilöiden oikeuksia ja velvollisuuksia ei ole määritelty lainsäädännössä riittävän yhdenmukaisesti opetuksen asianmukaisen järjestämisen näkökulmasta tarkasteltuna.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Lainsäädäntöuudistuksen keskeisenä tavoitteena on Pelastusopistoa koskevien säännösten uudistaminen ottaen huomioon perustuslain asettamat vaatimukset. Julkista valtaa käyttävien Pelastusopiston toimielinten yleisistä perusteista samoin kuin opiskelijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädettäisiin tämän mukaisesti lain tasolla. Tavoitteena on myös tarkistaa ja täydentää säännöksiä sisällöllisesti. Pelastusopiston tehtävien, hallinnon, opetuksen, tutkintojen sekä opiskelijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien määrittelyssä otettaisiin huomioon opiston toiminnassa esille tulleet kehittämistarpeet ja opiston toiminnassa tapahtuneet tosiasialliset muutokset. Pelastusopiston hallinnon tehostamiseksi ja opiskelijoiden oikeusturvan parantamiseksi opiston toimielimiä uudistettaisiin ja niiden tehtävien määrittelyä tarkistettaisiin. Koulutusta, opetusta ja tutkintoja koskevien säännösten uudistamisen keskeisenä tavoitteena on opiskelijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien selkeä määrittely, joka osaltaan parantaa opiskelijoiden oikeusturvaa.

Säännösten uudistamisessa on niin ikään ollut tavoitteena ottaa huomioon lainsäädännön yleiset kehityslinjaukset ja erityisesti yleistä ammatillista koulutusta ja ammattikorkeakoulutusta sääntelevän lainsäädännön kehittyminen.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Pelastusopiston hallinnosta säädetään nykyään asetuksella. Lakiehdotuksen mukaan lain tasolla säädettäisiin jatkossa opiston rehtorista ja hänen tehtävistään, opiston asioita

koskevasta ratkaisuvallasta sekä työjärjestyksestä. Tarkemmat määräykset Pelastusopiston hallinnon ja toiminnan järjestämisestä, henkilöstön tehtävistä, toimivallasta sekä asioiden käsittelystä annettaisiin laissa olevan valtuutuksen nojalla työjärjestyksessä.

Voimassa olevan asetuksen mukaan Pelastusopiston tutkintolautakunta käsittelee opiskelijaksi ottamiseen ja opintosuoritusten arvosteluun liittyvät oikaisuvaatimukset. Tutkintolautakunnan korvaisi oikaisu- ja kurinpitolautakunta, jolle keskistettäisiin oikaisuvaatimusten käsittelyn lisäksi ratkaisuvallalta keskeisimmässä kurinpittoa koskevissa asioissa.

Opettajakunnan toiminta erillisenä toimielimenä lakkaisi. Opettajakunnan nykyisin asetuksella määritellyt tehtävät liittyvät opistoa koskevien asioiden valmisteluun. Säännösten mukaan opettajakunta päättää lisäksi opiskelijoiden arvosanoista. Käytännössä Pelastusopiston asiat valmistellaan nykyään opiston toimintayksiköissä ja arvosanoista päättävät tosiasiallisesti asianomaiset opettajat. Opettajakunnan toiminta erillisenä toimielimenä on osoittautunut tarpeettomaksi.

Nykyisin laissa määriteltyjen tehtävien lisäksi opiston tehtäväksi säädettäisiin huolehtia osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta ja tutkimustoiminnan koordinoinnista sekä siviilikriisinhallintatehtäviin valmentavasta koulutuksesta. Näistä uusista tehtävistä ehdotetaan lakiin otettavaksi nimenomainen maininta tehtävien pysyvän luonteen johdosta. Pelastusopiston tehtävänä olisi ehdotetun lain mukaisesti edelleenkin huolehtia tarvittaessa opiston toimialaan soveltuvista muistakin kuin laissa nimenomaisesti yksilöidyistä tehtävistä. Näistä tehtävistä sovitaisiin Pelastusopiston sisäasiainministeriön kanssa tekemässä vuosittaisessa tulosopimuksessa.

4. Esityksen vaikutukset

Esityksessä on pääosin kyse Pelastusopistoa koskevien säännösten säädöstason tarkistamisesta sekä eräiden säännösten tarkentamisesta ja täydentämisestä. Pelastusopiston hallintoelimä koskevaa sääntelyä esitetään niin ikään eräiltä osin uudistettavaksi. Esityksen mukaan Pelastusopiston uusina laissa

määriteltyinä tehtäväkokonaisuuksina olisi huolehtia osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta sekä siviilikriisinhallintatehtäviin valmentavasta koulutuksesta. Esitetyillä muutoksilla ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia Pelastusopiston talousarvioon. Pelastusopiston tutkimus- ja kehittämistoiminta hoidettaisiin ensi sijassa opiston nykyisten resurssien mahdollistamissa rajoissa.

Opiskelijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla nykyistä tarkemmin ja täsmällisemmin. Tämän voidaan arvioida parantavan opiskelijoiden oikeusturvaa.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sisäasiainministeriö asetti 4 päivänä maaliskuuta 2004 Pelastusopistolainsäädännön uudistamishankkeen. Lakiesitys on valmisteltu sisäasiainministeriössä. Valmistelua on ohjannut työryhmä, jossa on sisäasiainministeriön pelastusosaston edustajien lisäksi ollut edustettuina opetusministeriö ja Pelastusopisto.

5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot kaikilta ministeriöiltä, lääninhallituksilta ja pelastuslaitoksilta sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Pelastusopistolta, Savonia-ammattikorkeakoululta, Hätäkeskuslaitokselta, Tietosuojavaltuutetun toimistolta, Säteilyturvakeskukselta, Turvatekniikan keskukselta, Suomen Kuntaliitolta ja Svenska Finlands folktingetiltä. Alan järjestöistä lausunto pyydettiin Suomen Palopäälystöliitolta, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöltä, Suomen Sopimuspalokuntien Liitolta, Nuohousalan Keskusliitolta, Suomen Punaiselta Ristiltä, Pelastusopiston opiskelijajyhdistykseltä, Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestöltä (JUKO), Kunta-alan ammattiliitolta (KTV), Palkansaaajajärjestö Pardialta, Tekniikan ja Peruspalvelujen Neuvottelujärjestöltä (KTN) ja Valtion yhteisjärjestöltä (VTY).

Lausunnonantajat pitivät perusteltuna Pelastusopistoa koskevan lainsäädännön uudistamista ja suurella osalla lausunnonantajista ei ole huomauttamista esityksen suhteen. Opetusministeriö puoltaa esitystä mutta katsoo, että pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijoihin lakia Pelastusopistosta ei tulisi soveltaa ehdotetussa laajuudessa. Ammattikorkeakouluopiskeli-

joihin sovellettavat säännökset liittyvät ensisijassa pelastustoimen koulutuksen turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen, jonka vuoksi opetusministeriön lausunnossa esitettyä ei ole tältä osin voitu ottaa huomioon. Muutoin lausunnoissa esitetyt rääkökohdat on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon lausuntokierroksen jälkeisessä valmistelussa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki Pelastusopistosta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Lain soveltamisala. Lain soveltamisalaan ei tulisi muutosta. Sitä sovelletaan vain Pelastusopiston toimintaan, joka on sisäasiainministeriön alainen valtion ylläpitämä oppilaitos.

2 §. Pelastusopiston tehtävä. Säännöksessä tarkennettaisiin koulutukseen liittyviä käsitteitä vastaamaan nykyisin käytössä olevia käsitteitä. Tehtäväluetteloon lisättäisiin siviilikriisinhallintatehtäviin valmentavat koulutustehtävät ja pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminta ja sen koordinointi. Viimeksi mainittuja tehtäviä Pelastusopisto on hoitanut tähän saakka sisäasiainministeriön ja opiston välisen tulossopimuksen perusteella. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan koordinointi sisältäisi muun muassa yhteistyön tutkimuslaitosten ja tutkimusten tilaajien kanssa, tutkimuksia koskevien tietojen keräämisen (tutkimusohjelma), tietopalvelun ja pelastustoimen tutkimustoiminnan tunnetuksi tekemisen. Voimassa olevan lain mukaan Pelastusopisto suorittaa laissa yksilöidyn koulutustehtävän lisäksi muitakin oppilaitoksen toimintaan soveltuvia sisäasiainministeriön määrittämiä tehtäviä. Säännösehdotuksen mukaan Pelastusopisto huolehtisi laissa yksilöityjen tehtävien lisäksi muistakin opiston toimialaan soveltuvista tehtävistä. Pelastuslakia on muun muassa esitetty muutettavaksi (HE 160/2005 vp) siten, että Pelastusopiston tehtävänä olisi jatkossa huolehtia pelastustoimen toimenpiderekisterin teknisestä ylläpidosta. Pelastusopisto laatisi lisäksi toimenpiderekisterin tietojen pohjalta pelastustoimen valtakunnalliset tilastot. Muista kuin suoraan lakisääteistä opiston tehtävistä sovittaisiin sisäasiainministeriön kanssa tehtävässä vuosittaisessa tulossopimuksessa. Pelastusopistossa annettavasta koulutuksesta ja siellä suorit-

tavista tutkinnoista säädetään ehdotetun lain kolmannessa luvussa.

2 luku. Pelastusopiston hallinto

3 §. Rehtori. Voimassa olevan Pelastusopistosta annetun lain 3 §:n mukaan Pelastusopiston hallinnon järjestämisestä säädetään asetuksella. Pelastusopistosta annetussa asetuksessa säädetään rehtorin nimittämisestä, tehtävistä, tulosvastuusta sekä ratkaisuvallasta.

Rehtoria koskevat säännökset siirrettäisiin lakiin, koska perustuslain 119 §:n mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Yleisillä perusteilla tarkoitetaan lähinnä nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia. Ehdotuksen mukaisesti rehtori johtaa opiston toimintaa ja vastaa siitä, että opistolle kuuluvat tehtävät hoidetaan tuloksellisesti. Rehtorin ja muiden Pelastusopiston virkamiesten toimivallan tarkemmasta järjestämisestä säädettäisiin lain 4 §:ssä. Rehtori ratkaisisi opistolle kuuluvat asiat lukuun ottamatta niitä, joissa toimivalta on annettu tässä laissa esimerkiksi opiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalle. Lakiehdotuksen 5 §:n mukaisella työjärjestyksellä voitaisiin määrätä rehtorin toimivaltaan kuuluva asia opiston muun virkamiehen ratkaistavaksi. Ehdotuksessa on jäljempänä yksilöity myös yksinomaan rehtorin ratkaisuvalltaan kuuluvia asioita, joissa toimivaltaa ei työjärjestyksellä voisi siirtää opiston muulle virkamiehelle. Tällaisia asioita olisivat muun muassa päätökset, jotka koskevat opiston järjestyssäännön vahvistamista, opiskeluoikeuden menettämistä ja keskeyttämisestä sekä varoituksen antamista opiskelijalle.

4 §. Ratkaisuvallta. Pelastusopiston hallinnosta säädetään nykyään asetuksella ja sen mukaan muun muassa henkilökunnan tehtävistä määrätään rehtorin vahvistamassa työjärjestyksessä.

Pykälässä määriteltäisiin ratkaisuvallan perusteet, jotka perustuslain mukaan kuuluvat lain tasolla säädettäviin asioihin. Lähtökohdiana on, että Pelastusopistolle kuuluvat asiat ratkaisisi edelleenkin rehtori tai muu opiston virkamies, jolle sellainen toimivalta annettaisiin työjärjestyksessä. Selkeyden vuoksi säädettäisiin, että asiat ratkaistaisiin esittelystä, jollei työjärjestyksessä toisin määrätä.

5 §. Työjärjestys. Voimassa olevan asetuksen 6 §:n mukaan oppilaitoksen toimintayksiköistä, henkilökunnan tehtävistä ja muusta sisäisestä organisaatiosta määrätään työjärjestyksessä, jonka rehtori vahvistaa. Työjärjestyksessä rehtorin toimivaltaan kuuluva asia voidaan määrätä oppilaitoksen muun virkamiehen ratkaistavaksi.

Työjärjestystä koskevat säännökset ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla. Pelastusopiston työjärjestyksessä annettaisiin myös määräykset 6 §:ssä tarkoitetun oikaisu- ja kurinpitolautakunnan kokoon kutsumisesta ja asioiden käsittelystä lautakunnassa.

6 §. Oikaisu- ja kurinpitolautakunta. Pelastusopistosta annetun asetuksen 18 §:n mukaan opiskelijaksi ottamiseen ja opintosuorituksen arvosteluun liittyvät oikaisuvaatimukset käsittelee Pelastusopiston tutkintolautakunta, ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa kuitenkin asianomainen ammattikorkeakoulu.

Nykyisen asetuksen 15 §:n 1 momentin mukaan rikkomukseen syyllistyneelle opiskelijalle annettavasta varoituksesta ja asumisoikeuden epäämisestä enintään kuukaudeksi päättää rehtori ja opiskelijan erottamisesta määrääjäksi sekä asumisoikeuden epäämisestä kuukautta pidemmäksi ajaksi opettajakunta. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa kurinpidosta päättää asianomainen ammattikorkeakoulu.

Pelastusopistolla ei olisi ehdotetun lain mukaan enää erillisenä toimielimenä toimivaa opettajakuntaa eikä myöskään tutkintolautakuntaa. Opettajakunnan toiminta erillisenä toimielimenä on osoittautunut opetuksen järjestämisen näkökulmasta tarpeettomaksi. Opettajakunnan tehtävänä on nykyään muun muassa päättää opiskelijoiden arvosanoista, käytännössä päätöksen arvosanoista tekee kuitenkin asianomainen opettaja. Opiskelijoiden oikeusturvan näkökulmasta on pe-

rusteltua opettajakunnan sijasta asettaa oikaisu- ja kurinpitoasioiden käsittelyä varten erillinen monijäseninen asiantuntijaelin, oikaisu- ja kurinpitolautakunta. Oikaisu- ja kurinpitoasioita käsittelemään nimenomaisesti asetulla toimielimellä arvioidaan olevan opettajakuntaa paremmat mahdollisuudet perehtyä kurinpito- ja oikaisuasioiden käsittelyyn. Tämä lisäisi oikaisu- ja kurinpitomenettelyssä tarvittavaa asiantuntemusta. Lautakunta käsittelee ja ratkaisisi rehtorin ja opiston muiden virkamiesten päätöksistä tehdyt oikaisuvaatimukset, jotka koskevat opiskelijaksi ottamista, opiskeluoikeuden menettämistä ja keskeyttämistä, opintosuoritusten arvostelua, aikaisempien opintojen hyväksi lukemista, kirjallista varoitusta ja muun kuin ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttämistä. Lautakunnan tehtävänä olisi lisäksi tehdä ensimmäisenä asteena päätös asiassa, joka koskee opiskelijan erottamista määrääjäksi ja asumisoikeuden menettämistä opiston asuntolassa määrääjäksi tai kokonaan. Lautakunnan ensimmäisenä asteena tekemiin päätöksiin voisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuteen voisi valittaa myös lautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta toisena asteena tekemiin päätöksiin, jotka koskevat opiskelijaksi ottamista sekä opiskeluoikeuden menettämistä ja keskeyttämistä.

Ehdotetun säännöksen 2 momentissa säädettäisiin oikaisu- ja kurinpitolautakunnan kokoonpanosta ja asettamisesta ja 3 momentissa päätöksenteosta lautakunnassa.

Oikaisu- ja kurinpitolautakunnan toimintaan ei sovellettaisi hallintolainkäyttölakia (586/1996), koska se ei ole sanotussa laissa tarkoitettu muutoksenhakuasioita käsittelemään perustettu lautakunta. Lautakunnan tehtävänä olisi oikaisuvaatimusten käsitteleminen sekä hallintoasioina käsiteltävät oppilaitoksen kurinpitoasiat, joissa lautakunnan toimintaan sovellettaisiin ehdotetun lain lisäksi hallintolain (434/2003) yleisiä säännöksiä.

7 §. Pelastusopiston neuvottelukunta. Pelastusopiston neuvottelukunnasta säädetään nykyään Pelastusopistosta annetun asetuksen 3 §:ssä. Säännöksen mukaan opisto asettaa oppilaitoksen suunnittelua varten rehtorin apuna toimivan neuvottelukunnan. Neuvotte-

lukunnan tulee olla alueellisesti ja kielellisesti edustava.

Ehdotetussa säännöksessä neuvottelukunnan tehtäviä on lisätty nykyisestä. Neuvottelukunnan toiminnan tarkoituksena on saada keskeisten sidosryhmien näkemys koulutuksen kehittämistarpeista ja sen keskeisenä tehtävänä olisi muun muassa arvioida yhteiskunnan ja eri viranomaisten toiminnan muutoksista ja kehittymisestä aiheutuvia muutostarpeita Pelastusopiston järjestämään koulutukseen ja opiston muuhun toimintaan. Neuvottelukunnan asettaisi Pelastusopiston sijasta jatkossa sisäasiainministeriö.

8 §. Laadunarviointi. Uutena nimenomaisena velvoitteena opistolle säädettäisiin vastuu järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laadusta, kehittämisestä ja laadunarvioinnista. Ammattikorkeakoulujen laadunarvioinnista on säädetty pääpiirteissään vastaavasti ammattikorkeakoululain (351/2003) 9 §:ssä.

9 §. Kelpoisuusvaatimukset. Pelastusopiston henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään nykyisin asetuksella. Sen mukaisesti rehtorin ja apulaisrehtorin kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto, johtamiskokemus ja perehtyneisyys asianomaisiin tehtäviin. Yliopettajalta tai vastaavalta muulta opettajalta edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa ja perehtyneisyyttä asianomaiseen tehtävälleen.

Pykälässä säädettäisiin valtuus valtioneuvoston asetuksella säätää rehtorin ja vakinaisen opetusviran kelpoisuusvaatimuksista. Tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella olisi mahdollista säätää myös opiston muun henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Tarkoituksena on säätää rehtorin ja opetushenkilöstön kelpoisuudesta pääpiirteissään nykyistä vastaavalla tavalla. Vakinaisiin opetusvirkoihin on tarkoitus asettaa nykyisestä poiketen myös pedagogisia vaatimuksia.

10 §. Virkapuvun käyttö. Pelastusopiston henkilöstölle ei ole voimassa olevassa lainsäädännössä asetettu velvollisuutta käyttää virkapukua. Pelastusviranomaisen virkapuvusta, virka-asematunnuksista ja henkilökortista annettua sisäasiainministeriön asetuksessa (905/2003) opiston henkilökunnalle on annettu oikeus käyttää asetuksessa tarkoitettua virkapukua opiston tunnuksin. Käytän-

nössä koko Pelastusopiston henkilökunta käyttää opiston virkapukua. Säännösehdoituksessa opiston henkilöstölle asetetaan nykykäytäntöä vastaava virkapuvun käyttövelvoite. Opiston tehtävänä olisi antaa tarkemmat määräykset siitä, milloin tehtävän laatu tai luonne edellyttää virkapuvun käyttöä. Vastaavasti kuin pelastusviranomaistenkin osalta, sisäasiainministeriön asetuksella yksilöittäisiin opistossa käytettävä virkapuku ja siihen liittyvät tunnuksset.

3 luku. Koulutus, opetus ja tutkinnot

11 §. Ammatilliseen tutkintoon johtava koulutus. Pelastuslain mukaan pelastustoimen alueen pelastustoimintaan osallistuvalla päätoimiselta miehistöltä, alipäällystöltä ja päällystöltä vaaditaan virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto. Pelastustoimesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (787/2003) on yksilöity edellä tarkoitettut tutkinnot. Vastaavasti hätäkeskuslain (157/2000) nojalla on hätäkeskuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset yksilöity hätäkeskuslaitoksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (990/2000). Pelastuslain 15 §:n mukaan valtio huolehtii muun muassa pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta. Koulutuksen järjestämisestä säädetään tarkemmin Pelastusopistosta annetussa laissa. Pelastuslain mukaan sisäasiainministeriö voi kuitenkin valtuuttaa myös muun kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi pelastuslain 15 §:n muuttamisesta. Pelastuslain asianomaista säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että se olisi yhteensopiva ehdotetun Pelastusopistosta annetun lain kanssa.

Voimassa olevan Pelastusopistosta annetun lain mukaan Pelastusopiston tehtävänä on huolehtia muun muassa pelastustoimen päällystön, alipäällystön ja miehistön sekä hätäkeskuspäivystäjien ammatillisesta perus- ja lisäkoulutuksesta, päällystökoulutuksesta kuitenkin yhteistyössä laissa yksilöidyn ammattikorkeakoulun kanssa.

Yleisestä ammatillisesta peruskoulutuksesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998). Sen mukaan ammatillisella peruskoulutuksella tarkoite-

taan ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta ja tutkinnot ovat ammatillisia perustutkintoja. Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa myös ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomassa näyttötutkinnoissa siten kuin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) säädetään.

Pelastusopiston tehtävänä on antaa pelastustoimessa ja hätäkeskustoiminnassa tarvittavaa ammatillista peruskoulutusta. Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillinen peruskoulutus johtaa ammatilliseen tutkintoon vastaavalla tavalla kuin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen muu ammatillinen peruskoulutus. Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista tutkintoa ei kuitenkaan voida suorittaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna näyttötutkintona. Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutusohjelmista ja niissä suoritettavista tutkinnoista ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella. Ammatilliseen tutkintoon johtavaa pelastustoimen ammatillista peruskoulutusta olisivat pelastuslain 15 §:n mukaisesti edelleen oikeutetut antamaan Pelastusopiston lisäksi myös sisäasiainministeriön tehtävään erikseen valtuuttamat oppilaitokset. Käytännössä mainittua koulutusta on Pelastusopiston lisäksi annettu Helsingin kaupungin ylläpitämässä pelastuskoulussa. Sisäasiainministeriö vahvistaisi ehdotuksen mukaisesti ammatilliseen tutkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikkamäärät.

12 §. *Ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus.* Voimassa olevan Pelastusopistosta annetun lain 2 a §:n mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavan pelastustoimen päällystön koulutuksen järjestää Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu yhteistyössä Pelastusopiston kanssa ja tässä koulutuksessa noudatetaan soveltuvin osin mitä ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa (255/1995) ja sen nojalla säädetään. Opiskelijat ovat ammattikorkeakoulun opiskelijoita ja koulutuksesta huolehtivat kumpikin oppilaitos siten kuin siitä asetuksella säädetään ja ammattikorkeakoulun ja opiston kesken tarkemmin sovitaan.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavasta pe-

lastustoimen päällystön koulutuksesta vastaisi edelleenkin sama laissa nimetty ammattikorkeakoulu yhteistyössä Pelastusopiston kanssa kuin nykyisinkin. Pohjois-Savon ammattikorkeakoulun nimen muuttuminen Savonia-ammattikorkeakouluksi on otettu ehdotuksessa huomioon. Pelastustoimen päällystökoulutukseen osallistuvat opiskelijat olisivat ammattikorkeakoulun opiskelijoita kuten nykyisin ja koulutuksessa noudatettaisiin edelleenkin lähtökohtaisesti ammattikorkeakoululainsäädäntöä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan päällystökoulutuksen opiskelijoihin sovelletaan opistoa koskevista säännöksistä ainoastaan ammatillisen koulutuksen maksuttomuutta koskevaa säännöstä, joka käsittää opetuksen lisäksi majoituksen opiston asuntolassa ja opistolla tapahtuvat ruokailut. Päällystökoulutuksen opiskelijat suorittavat opinnotsa Pelastusopiston tiloissa, asuvat opiston asuntolassa koulutuksen aikana ja valmistuvat turvallisuusalan ammattiin samoin kuin muutkin opiston ammatillisen koulutuksen opiskelijat. Päällystökoulutuksen opiskelijoihin olisi edellä mainitusta johtuen perusteltua ja tarpeellista soveltaa nykyistä laajemmin ammattikorkeakoululain sijasta tai sen ohella ehdotetun Pelastusopistolain säännöksiä. Päällystökoulutuksen opiskelijoihin sovellettavat säännökset ehdotetaan yksilöitäväksi pykälän 2 momentissa. Päällystökoulutuksen opiskelijoihin sovellettaisiin harjoittelua, opetuksen maksuttomuutta, opintososiaalisia etuja, päihdetestausta, opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittelyä, harjoittelun työturvallisuutta, vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa sekä opiskelijapuvun ja suojavarusteiden käyttöä koskevia ehdotetun lain säännöksiä. Ammattikorkeakouluopiskelijalle voitaisiin myös antaa kurinpitorangastus, jos hän on toiminut Pelastusopiston järjestyssäännön määräysten vastaisesti, harjoittanut opinnoissaan vilppiä, kieltäytynyt päihdetestauksesta tai antanut päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen. Pelastusopistolla opiskelemaan ammattikorkeakouluopiskelijaan sovellettaisiin näin ollen samoja aineellisoikeudellisia säännöksiä kuin Pelastusopistolla opiskeleviin ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoihin. Ammattikorkeakouluopiskelijaa koskeva kurinpidollinen päätös-

valta olisi edelleenkin pääsääntöisesti ammattikorkeakoululla. Päälystökoulutuksen opiskelijan asumisoikeus Pelastusopiston asuntolassa voitaisiin kuitenkin asian luonteesta johtuen evätä Pelastusopiston antamalla kurinpitorangeaistuksella. Kaikki ammattikorkeakouluopiskelijoihin sovellettavaksi ehdotetut Pelastusopistolain säännökset liittyvät keskeisesti Pelastusopiston antamaan koulutukseen sekä opiskelijan asemaan ja velvollisuuksiin Pelastusopistossa eikä niistä ei ole nykyisin riittäviä säännöksiä ammattikorkeakoululainsäädännössä.

Ammattikorkeakouluopinnoista annettu laki on korvattu 1 päivänä elokuuta 2003 voimaan tulleella ammatikorkeakoululailla ja tämä on otettu huomioon pykälän 1 momentissa.

13 §. Muu koulutus. Pelastusopiston tehtävänä on nykyisin järjestää varautumiskoulutusta johtaville viranomaisille ja erityishenkilöstölle sekä tarvittaessa järjestää muutakin pelastustoimen koulutusta.

Säännöksessä yksilöitäisiin nykyistä tarkemmin opiston muu kuin ammatilliseen peruskoulutukseen ja ammattikorkeakouluopetukseen liittyvä koulutustehtävä. Säännöksessä mainitulla väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksella tarkoitetaan pelastuslain 53 §:n mukaista koulutusta, johon osallistumisesta määrää sisäasiainministeriö tai lääninhallitus. Valmiuslain varautumista edistävällä koulutuksella tarkoitetaan koulutusta, jota annetaan valmiuslain 40 §:n mukaisen varautumisvelvoitteen edistämiseksi. Vuoden 2005 alussa voimaan tulleen siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004) tarkoituksena on tukea Suomen osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan. Sisäasiainministeriö käsittelee mainitun lain 3 §:n 2 momentin mukaan siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksia koskevat asiat, sekä asiat, jotka koskevat pelastustoimen alaan kuuluvan avun antamista pelastuslain 49 §:n nojalla. Kotimaan valmiuksiin kuuluu lain 4 §:n mukaan muun muassa siviilikriisinhallintakoulutuksen järjestäminen. Lakiehdotuksessa määriteltynä uutena tehtävänä opistolle annettaisiin velvoite edellä tarkoitettun siviilikriisinhallintakoulutuksen antamiseen. Opisto antaisi siviilikriisinhallintakoulutusta sisäasiainministe-

riön ja opiston tulossopimuksen mukaisesti ja tehtävään osoitettujen määrärahojen puitteissa. Tarkoituksena on, että opiston työjärjestyksessä siviilikriisinhallintaan liittyvien tehtävien hoitaminen annettaisiin sitä varten perustettavalle opiston yksikölle, josta käytettäisiin nimitystä kriisinhallintakeskus. Siviilikriisinhallintakoulutuksen maksuista säädettäisiin valtion maksuperustelain nojalla annettavassa sisäasiainministeriön asetuksessa. Samoin kuin voimassa olevankin lainsäädännön mukaan, opisto voisi edelleenkin antaa muutakin sen toimialaan soveltuvaa koulutusta.

14 §. Ammatillisen peruskoulutuksen laajuus ja sisältö. Nykyisin ammatillisen peruskoulutuksen pituudesta määrätään opetussuunnitelmassa. Sisäasiainministeriö vahvistaa tutkintoon johtavan koulutuksen opetussuunnitelmat ja rehtori lyhytkurssien opetussuunnitelmat, jollei sisäasiainministeriö yksittäistapauksessa toisin määrää. Pelastustoimen miehistön ammatillinen peruskoulutus kestää nykyään kolme lukukautta (57 opintoviikkoa) ja hätäkeskusten miehistötason ammatillinen peruskoulutus kolme lukukautta (57 opintoviikkoa). Pelastustoimen alipäällystön ammatillinen peruskoulutus kestää kaksi lukukautta. Pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen laajuus määräytyy ammattikorkeakoululainsäädännön mukaisesti.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritettu tutkinto on laajuudeltaan vähintään kaksivuotinen ja ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakouluopetuksessa koulutusohjelmien ja niiden opetussuunnitelmien tulee olla laajuudeltaan vähintään kolmen ja enintään neljän lukuvuoden päätoimisten opintojen mittaisia. Ammattikorkeakouluista annettua valtioneuvoston asetusta (352/2003) on vuoden 2005 alusta muutettu (497/2004) siten, että ammattikorkeakouluopetuksessa opintojen mitoituksen peruste on nykyisin opintopiste. Opintojaksot pisteytetään niiden edellyttämän työmäärän mukaan.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että Pelastusopiston antaman pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillisen peruskoulutuksen vähimmäisaika määriteltäisiin laissa

vastaavan periaatteen mukaisesti kuin yleistä ammatillista koulutusta ja ammattikorkeakoulutusta sääntelevissä laeissa. Opetuksen vähimmäislaajuus vastaisi nykyistä laajuutta. Opintojen enimmäisaika ja tarkempi laajuus opintopisteinä määriteltäisiin Pelastusopiston opetussuunnitelmissa.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin ammatillisen tutkinnon rakenne nykyistä käytäntöä vastaavalla tavalla.

15 §. Harjoittelu. Pelastusopiston järjestämään ammatilliseen koulutukseen sisältyy olennaisena osana pelastuslaitoksissa, hätäkeskuksissa ja muissa vastaavissa työpaikoissa järjestettävä harjoittelu. Pelastusopiston opiskelijoiden harjoittelusta ja sen järjestämisestä ei nykyisin ole säädetty. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 16 §:n mukaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä koulutus perustuu koulutuksen järjestäjän ja työpaikan väliseen kirjalliseen sopimukseen. Ammattikorkeakoululain 17 §:n mukaan osa tutkintotavoitteisesta opetuksesta voidaan järjestää työpaikoilla.

Pelastusopiston ja työpaikan välisestä harjoittelusta ehdotetaan tehtäväksi sopimus, jossa sovittaisiin osapuolten tehtävistä, opiskelijan ohjauksen ja arvioinnin järjestämisestä, työnantajalle mahdollisesti maksettavista korvauksista ja muista tarpeellisista harjoittelun järjestämiseen liittyvistä seikoista. Sopimuksessa tulisi niin ikään määritellä opetussuunnitelman mukaiset harjoittelun tavoitteet ja keskeinen sisältö, harjoittelun kesto ja ajoitus. Erikseen sovittaessa opiskelija voisi olla harjoittelun ajan työ- tai virkasuhteessa työnantajaan. Viimeksi mainittu vastaisi nykyistä käytäntöä. Harjoittelun aikaisesta työturvallisuudesta ehdotetaan säädettäväksi erikseen lain 26 §:ssä ja vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta lain 27 §:ssä.

16 §. Opetussuunnitelmat. Pelastusopistosta annetun asetuksen mukaan opiston toiminnan laadulliset tavoitteet määrätään kurssien opetussuunnitelmissa. Sisäasiainministeriö vahvistaa tutkintoon päättyvien kurssien opetussuunnitelmat ja rehtori lyhytkurssien opetussuunnitelmat, jollei sisäasiainministeriö yksittäistapauksessa toisin määrää. Pelastustoimen ammattikorkeakoulutasoisessa opetuksessa opetussuunnitelmat vahvistaa asianomainen ammattikorkeakoulu Pelastusopis-

ton esityksestä.

Opetusministeriön alaisessa ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma. Ammattikorkeakoulututkinnoista, tutkintotavoitteista ja opintojen rakenteesta sekä muista opintojen perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella ja määrätään sen nojalla ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä. Ammattikorkeakoulu päättää koulutusohjelmien opetussuunnitelmista sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä määrätään.

Säännösehdotuksen mukaan Pelastusopisto hyväksyisi ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmat. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmassa tulisi määritellä muun muassa opintojen enimmäisaika, opintojen laajuus opintopisteinä, harjoittelun laajuus, tutkintoihin kuuluvien opintojaksojen tavoitteet ja ydinsisällöt, opetuksen ja opiskelun yleiset järjestelyt sekä opiskelijoiden arvioinnin periaatteet. Opetusohjelmia laadittaessa ja opetuksen sisältöä suunniteltaessa Pelastusopisto ottaa huomioon molempien kansalliskielten riittävän opetuksen. Pelastusopistossa koulutuksensa saaneiden käytännön kielitaidon merkitys korostuu erityisesti työelämään siirryttäessä. Pelastustoimen ja hätäkeskustoimintaan kuuluvien työtehtävien asianmukainen hoitaminen edellyttää riittävää käytännön kielitaitoa mikä tulee jo ammatillisessa koulutuksessa ottaa huomioon. Pelastustoimen päällystökoulutuksen opetussuunnitelmista päättäisi edelleenkin asianomainen ammattikorkeakoulu. Esityksen asiassa tekisi Pelastusopisto. Muun koulutuksen (lakiehdotuksen 13 §:n mukainen koulutus) kurssiohjelmat vahvistaisi myös Pelastusopisto lukuun ottamatta kriisinhallintakoulutuksen kurssiohjelmia, jotka vahvistaisi sisäasiainministeriö. Siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain mukaan sisäasiainministeriön tehtävä on siviilihenkilöstön kriisinhallintakoulutuksen järjestäminen ja tehtävän lakisääteisestä luonteesta johtuen on perusteltua, että näiden kurssien tavoitteet ja kesto määriteltäisiin sisäasiainministeriössä.

17 §. Opetuskieli. Voimassa olevan lain mukaan Pelastusopiston opetuskieli on suomi ja opetusta annetaan myös ruotsin kielellä tai

tilapäisesti muullakin kielellä. Lain mukaan opiskelija saa käyttää kokeissa joko suomen tai ruotsin kieltä.

Kielilaki (423/2003) on tullut voimaan vuoden 2004 alusta lukien. Kielilain 4 §:n mukaan koulutusta koskevassa lainsäädännössä säädetään opetuskielestä, kielestä opiaineena ja tutkintokielenä. Pelastusopistossa on ensisijaisena opetuskielenä suomi. Pelastusopisto järjestää ammatilliseen tutkintoon johtavaa ja lakiehdotuksen 13 §:ssä tarkoitettua muutakin koulutusta tarpeen mukaan ruotsin kielellä toteuttavina koulutusohjelmina ja kursseina. Kansalliskielten lisäksi opetusta voidaan antaa tarvittaessa muillakin kielillä. Opiskelija saa käyttää opiskelijavalinnassa ja kokeissa äidinkieltään, joko suomea tai ruotsia.

4 luku. Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

18 §. Kelpoisuus opintoihin. Voimassa olevassa laissa ei ole säädetty kelpoisuusvaatimuksista Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen opintoihin. Valintaperusteet pelastustoimen miehistön (pelastajakurssi) ja hätäkeskuspäivystäjän (hätäkeskuspäivystäjäkurssi) ammatilliseen peruskoulutukseen sekä pelastustoimen alipäällystökoulutukseen (alipäällystökurssi) määritellään nykyään opiston koulutusohjelmassa, jonka sisäasiainministeriö vahvistaa.

Nykyiset pääsyvaatimukset

Muodollisena pääsyvaatimuksena pelastajakurssille on nykyään, että hakija on täyttänyt 18 vuotta hakuajan päättymiseen mennessä, suorittanut ylioppilastutkinnon tai toisen asteen ammatillisen perustutkinnon, hakija on terve sekä henkisesti ja fyysiseltä kunnoltaan pelastajan tehtävään sopiva. Hakijalla tulee olla voimassa oleva BC –luokan ajokortti. Lisäksi edellytetään, että hakija on ennen hakuajan päättymistä suorittanut hyväksyttävästi fyysisen testin Pelastusopiston nimeämässä testauspaikassa. Valintakokeeseen kutsutaan fyysisen toimintakyvyn testauksen hyväksytysti suorittaneita ja muodolliset pääsyvaatimukset täyttäviä hakijoita noin kaksi kertaa niin paljon kuin on täytettävää opiskelupaikkoja. Hakijat kutsutaan valinta-

kokeeseen hakemusten perusteella saadun pistemäärän osoittamassa paremmuusjärjestyksessä pohjakoulutusryhmittäin, hakijamäärän mukaisessa suhteessa. Pelastusopistolla järjestettävään valintakokeeseen kuuluu Cooperin testi, uintitaitotesti, fobiatestit (korkeanpaikan kammo, suljetunpaikan kammo) ja psyykinen testi (stressinsietokyky, tekninen käytännön lahjakkuus ja oppimiskyky). Lopullinen oppilasvalinta tehdään hakemuksesta saatujen pisteiden ja valintakokeesta saatujen pisteiden yhteismäärän perusteella.

Muodollisena pääsyvaatimuksena hätäkeskuspäivystäjäkurssille on nykyään, että hakija on täyttänyt 18 vuotta hakuajan päättymiseen mennessä, suorittanut ylioppilastutkinnon tai toisen asteen ammatillisen perustutkinnon, hakija on terve ja sekä henkisesti että fyysiseltä kunnoltaan hätäkeskuspäivystäjän tehtävään sopiva. Hakijalla tulee olla voimassa oleva B –luokan ajokortti. Valintakokeeseen kutsutaan muodolliset pääsyvaatimukset täyttäviä hakijoita noin kaksi kertaa niin paljon kuin on täytettävää opiskelupaikkoja. Hakijat kutsutaan valintakokeeseen hakemusten perusteella saadun pistemäärän osoittamassa paremmuusjärjestyksessä pohjakoulutusryhmittäin, hakijamäärän mukaisessa suhteessa. Valintakoe sisältää hätäkeskuspäivystäjän työhön soveltuvuutta mittaavaan psyykkisen testin ja kielikokeen. Lopullinen valinta tehdään hakemuksesta saatujen pisteiden ja valintakokeesta saatujen pisteiden yhteismäärän perusteella. Pelastusopisto pyytää hätäkeskuspäivystäjäkurssille valittavista henkilöistä poliisin turvallisuusselvityksen ennen lopullista valintaa.

Muodollisena pätevyysvaatimuksena pelastustoimen alipäällystökurssille nykyään on, että hakija on suorittanut pelastajan tai hätäkeskuspäivystäjän tutkinnon ja hakijalla on vähintään kaksi vuotta alan työkokemusta. Aikaisemman tutkintorakenteen mukaisen palomiehen tai hälytyspäivystäjän tutkinnon suorittaneelta vaaditaan vähintään kolmen vuoden työkokemusta alalla. Muodolliset kelpoisuusvaatimukset täyttää myös hakija, jolla ei ole pelastusalan tutkintoa mutta on säädösten mukaisesti kelpoinen (kelpoisuusvaatimuksia koskevat siirtymäsäännökset pelastustoimen lainsäädännössä) pelastustoi-

men miehistön tai hätäkeskuspäivystäjän tehtäviin. Viimeksi mainitussa tapauksessa hakijalla tulee olla neljä vuotta alan työkokemusta. Fyysinen soveltuvuus hakijan on osoitettava Pelastusopiston nimeämän testilaitoksen antamalla lausunnolla. Valintakokeeseen kutsutaan kaikki muodollisen kelpoisuuden omaavat ja fyysisen soveltuvuustestin läpäisseet hakijat. Pelastusopistolla järjestettävään valintakokeeseen kuuluu Cooperin testi, kirjallinen koe ja psyykkisen soveltuvuuden testaus. Opiskelijat alipäällystökurssille valitaan valintakokeen osoittaman pistemäärän mukaisessa järjestyksessä.

Kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin säädetään ammattikorkeakoululain 20 §:ssä.

Ehdotettavat pääsyvaatimukset

Pelastusopistossa annettava ammatillinen peruskoulutus on yleistä ammatillista peruskoulutusta lyhyempi eikä tämän vuoksi sisällä vastaavassa määrin ammattitaitoa täydentäviä yhteisiä opintoja ja vapaasti valittavia opintoja kuin yleinen ammatillinen peruskoulutus. Tämän johdosta pelastustoimen ammatilliseen peruskoulutukseen valittavilta edellytettäisiin laajempia yleissivistäviä opintoja kuin yleiseen ammatilliseen peruskoulutukseen valittavilta opiskelijoilta. Pelastusopiston nykyisistä valintaperusteista poiketen lukion oppimäärän suorittaminen ilman ylioppilastutkintoa tuottaisi kelpoisuuden momentissa tarkoitettuihin pelastajan ja hätäkeskuspäivystäjän opintoihin. Pääsyvaatimuksia muutettaisiin myös siten, että koulutukseen voitaisiin ottaa sellainen henkilö, jolla ei olisi ehdotetussa säännöksessä tarkoitettua peruskoulutusta, jos opiskelijaksi hakevalla on Pelastusopiston arvion mukaan riittävät tiedot ja taidot opiston asianomaisia opintoja varten.

Koulutuksen luonteesta johtuen opiskelijaksi valittavien tulisi olla täysi-ikäisiä koulutuksen alkaessa.

Pelastustoimen miehistötason tutkintoa opiskelemaan valittaville tulisi nykyisiä vaatimuksia vastaava ajokorttivaatimus. Hätäkeskuspäivystäjäkoulutukseen valittavilta ei enää edellytettäisi ajokorttia.

Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan

ammattilliseen peruskoulutukseen osallistuminen edellyttää opiskelijalta erityisesti käytännön työtehtävissä tarvittavaa riittävää fyysistä ja psyykkistä terveyttä ja toimintakykyä. Lakiehdotuksessa tarkoitettussa valintakokeessa pyritään selvittämään opiskelijaksi hakeutuvan edellytyksiä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijaksi hakeutuvan tulisi toimittaa Pelastusopiston pyynnön mukainen, opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa tarvittava lääkärinlausunto ja muut siihen liittyvät tarpeelliset selvitykset. Tällaisia selvityksiä olisivat esimerkiksi pelastustoimen miehistökoulutuksessa tarvittava savusukelluskelpoisuuden arviointia koskeva testauslausunto. Opiskelijaksi hakeneen ja opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittelystä ehdotetaan säädettäväksi 25 §:ssä. Edellytyksiä ammattialan tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen voitaisiin lisäksi arvioida hakijoista pyydettävän poliisin turvallisuusselvityksen perusteella.

Opiskelijaksi valittavien tulisi suorittaa hyväksytysti Pelastusopiston järjestämä valintakoe. Valintakokeesta ja opiskelijavalinnasta ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin 19 §:ssä.

Alipäällystökoulutuksen pääsyvaatimuksia muutettaisiin siten, että koulutukseen ei enää voisi ottaa hätäkeskuspäivystäjäkurssin suorittanutta henkilöä. Perusteena on alipäällystökoulutuksen pohjautuminen merkittävin osin pelastustoimen miehistökoulutuksessa saatuihin tietoihin ja taitoihin. Nykyisin koulutukseen on voitu myös hyväksyä hakija, jolla ei ole pelastusalan tutkintoa mutta joka on säädösten mukaisesti kelpoinen (kelpoisuusvaatimuksia koskevat siirtymäsäännökset pelastustoimen lainsäädännössä) pelastustoimen miehistön tai hätäkeskuspäivystäjän tehtäviin. Viimeksi mainittuun ryhmään kuuluva henkilö voisi tulla jatkossakin valituksi pelastustoimen ammatillisena peruskoulutuksena annettavaan alipäällystökoulutukseen silloin kun Pelastusopisto katsoo hakijalla olevan riittävät tiedot ja taidot opiston asianomaisia opintoja varten. Koulutukseen ottaminen edellyttäisi tällöin pääsääntöisesti, että hakija on toiminut pelastajan tai palomiehen tehtävissä usean vuoden ajan ja tämän ohella hankkinut koulutuksen menestykselliseen suorittamiseen tarvittavat riittävät teoreettiset pohjatiedot.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin Pelastusopiston oikeudesta saada opiskelijaksi hakevan terveydentilaa koskevat tiedot. Pelastusopisto myös päättäisi tarkemmin kunkin koulutusohjelman edellyttämistä terveydentilaa ja muuta soveltuvuutta koskevista vaatimuksista. Pelastusopisto voisi pyytää koulutukseen hakijoista turvallisuusselvityksen, jonka perusteella olisi mahdollista arvioida, onko henkilö tältä osin sopiva koulutukseen. Pelastusopistosta valmistuvat henkilöt tulevat toimimaan tehtävissä, joissa on merkittäviä toimivaltuuksia ja siksi on voitava varmistaa, että henkilö ei ole syyllistynyt rikokseen, joka osoittaa hänet sopimattomaksi tällaiseen tehtävään. Pelastusopisto voisi päättää turvallisuusselvityksen perusteella, onko henkilö soveltuva hakemaansa koulutukseen.

19 §. Opiskelijavalinta. Lakiehdotuksen 18 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi yleisistä kelpoisuusvaatimuksista Pelastusopistossa tapahtuvaan ammatilliseen peruskoulutukseen. Yleiset kelpoisuusvaatimukset täyttävistä hakijoista opisto kutsuisi valintakokeeseen riittävän määrän hakijoita. Valintakokeessa arvioitaisiin asianomaisessa koulutuksessa ja ammatissa tarvittavia hakijoiden fyysisiä ja psyykkisiä ominaisuuksia. Työkokemuksesta ja esimerkiksi vapaaehtoisessa palokunnassa toimimisesta voitaisiin antaa lisäpisteitä, jotka otettaisiin huomioon valintakokeisiin kutsuttaessa ja myös lopullista oppilasvalintaa tehtäessä. Ehdotettu vastaisi näin ollen pääpiirteissään opiston oppilasvalinnassa nykyisinkin noudatettavaa käytäntöä. Säännösehdotuksen mukaisesti opiskelijaksi hakijoihin olisi sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Päätöksen opiskelijavalinnasta tekisi Pelastusopisto. Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnasta säädetään ammattikorkeakoululain 20 §:ssä. Sen mukaisesti myös pelastustoimen päällystökoulutuksen opiskelijavalinnan perusteista ja valintakokeen järjestämisestä päättää asianomainen ammattikorkeakoulu.

20 §. Opiskelijaksi ilmoittautuminen. Opiskelijaksi ilmoittautuminen olisi uusi vaatimus opiskelun aloittaville. Ehdotus vastaa pääpiirteissään ammattikorkeakoululain 23 §:ssä säädettyä vaatimusta. Pelastusopiston ammatilliseen peruskoulutukseen hyväksytyt ei kuitenkaan voisi ilmoittautua opetuksesta

poissaolevaksi ja siirtää opintojen aloittamisajankohtaa. Lakiehdotuksen 28 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan opiskelijaksi ilmoittautumisen laiminlyöminen johtaisi opiskeluoikeuden menettämiseen, jollei ilmoittautumisen laiminlyöminen syynä olisi ylivoimainen este.

21 §. Opiskeluoikeus. Pelastusopistosta annetussa laissa ei ole säännöksiä opiskeluoikeudesta. Opiskelijan tulee nykyisin suorittaa opinnot sisäasiainministeriön vahvistamassa koulutusohjelmassa määritellyssä ajassa ja opetussuunnitelman tarkempien määräysten mukaisesti. Lakiehdotuksen 14 §:ssä säädettäisiin opintojen vähimmäispituudesta. Opintojen enimmäisaika samoin kuin opintojen tarkempi laajuus opintopisteinä määriteltäisiin opetussuunnitelmassa. Lakiehdotuksen 28 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan opiskelija menettäisi opiskeluoikeuden, jollei hän ole suorittanut opintojaan opetussuunnitelmassa määritellyssä enimmäisajassa eikä opisto erityisestä syystä myönnä hänelle lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen. Opiskeluoikeudesta ammattikorkeakoulussa säädetään ammattikorkeakoululain 24 §:ssä.

22 §. Opintojen hyväksilukeminen. Pelastusopistossa ei ole nykyisten säännösten mukaan voinut hakea muita opintoja hyväkseen. Pykälässä säädettäisiin hyväksilukemisesta pääpiirteissään vastaavalla tavalla kuin ammattikorkeakoululain 30 §:ssä on säädetty.

23 §. Opetuksen maksuttomuus ja opintososiaaliset edut. Pelastusopistosta annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan opetus, majoitus ja muonitus ovat opiskelijoille maksuttomia ammatilliseen peruskoulutukseen kuuluvilla kursseilla sekä ammattikorkeakoulutukseen johtavassa koulutuksessa Pelastusopistossa pidettävillä kursseilla. Maksuttomuus pysytettäisiin nykyisellään. Oppikirjat, muun kirjallisen opetusmateriaalin ja opiskelijapuvun opiskelija olisi edelleen velvollinen hankkimaan itse. Asiasta ehdotetaan säädettäväksi laissa kun siitä nykyisin säädetään asetuksessa. Opiskelija vastaisi myös opiston ulkopuolella tapahtuvan harjoittelun aikaisesta majoituksesta ja ruokailusta aiheutuvista kuluista. Käytännössä opiskelijoille on nykyään maksettu harjoittelun ajalta niin sanottua eväsraha. Käytäntö ei perustu kuitenkaan suoraan lain säännökseen ja siitä luovutta-

siin. Pykälän 1 momenttia sovellettaisiin 12 §:n 2 momentin mukaisesti myös ammattikorkeakouluopiskelijoihin. Pelastusopistolain soveltaminen myös ammattikorkeakouluopiskelijoihin oikeuttaa heidät muiden Pelastusopiston opiskelijoiden tavoin maksuttoman opetuksen lisäksi myös maksuttomaan ruokailuun ja majoitukseen (opiston oppilasasuntolassa).

Väestönsuojelukoulutukseen osallistuminen on pelastuslain 53 §:n mukaan henkilön velvollisuus, jos laissa mainittu viranomais määrää hänet koulutukseen. Tällaisen koulutuksen ajalta henkilö on oikeutettu pelastuslain mukaisiin etuuksiin. Etuuksien maksamisen peruste on koulutukseen osallistumisvelvoite.

Nykyisin etuuksia on annettu Pelastusopistosta annetun lain 6 §:n nojalla myös valmiuslain mukaista varautumista edistävään koulutukseen osallistuville. Laissa ei enää säädettäisi korvattavaksi matkakustannusten korvauksia varautumiskoulutukseen osallistuville. Varautumiskoulutukseen liittyvät matkakorvaukset suorittaisi henkilön työnantaja tai muu taho. Suurin osa työnantajista tai vastaavista on julkisia viranomaisia, joilla itsellään on varautumisvelvoite valmiuslain perusteella. Opetus, ruokailut ja majoitus Pelastusopistolla sen sijaan esitetään edelleen maksuttomaksi varautumiskoulutuksessa, koska sen kohderyhmänä on yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista vastaava henkilöstö ja toiminta on yleishyödyllistä.

Muiden kuin lakiehdotuksen tässä pykälässä tarkoitettujen Pelastusopiston suoritteiden maksuperusteista ehdotetaan säädettävän lakiehdotuksen 36 §:ssä.

24 §. Päihdetestaus. Nykyisessä lainsäädännössä ei ole yleisiä säännöksiä opiskelijoiden päihdetestauksesta. Poliisin peruskoulutukseen hakeutuvien henkilöiden ja poliisin perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden päihdetestauksesta on säädetty ensi kertaa uudessa poliisikoulutuksesta annetussa laissa (68/2005). Yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004) säädetään muun muassa työntekijälle tehtävistä testeistä. Viimeksi mainitun lain 8 §:n mukaan työnantaja voi velvoittaa työntekijän esittämään työsuhteen aikana huumausainetestistä koskevan todistuksen, jos työnantajalla on

perusteltua syytä epäillä, että työntekijä on huumausaineiden vaikutuksen alaisena työssä tai että työntekijällä on riippuvuus huumeista, jos testaaminen on välttämätöntä työntekijän työ- tai toimintakyvyn selvittämiseksi ja työntekijä toimii sellaisessa työssä, joka edellyttää erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitakykyä. Muina lisäedellytyksinä testaamiselle on muun muassa se, että työtehtävien suorittaminen huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena esimerkiksi vakavasti vaarantaa työntekijän itsensä tai toisen henkeä, terveyttä tai työturvallisuutta, liikenneturvallisuutta taikka työtehtävissä saatujen tietojen suojaa.

Lakiehdotuksen mukaisesti Pelastusopiston ammatilliseen peruskoulutukseen samoin kuin muuhunkin opiston järjestämään koulutukseen osallistuvat henkilöt olisivat käytännön työtehtävien harjoittelun yhteydessä velvollisia opiston määräyksestä osallistumaan päihdetestaukseen. Testauksen määräämisen edellytyksenä olisi säännösehdoituksen mukaisesti perusteltu syy epäillä opiskelijan esiintymistä päihtyneenä. Käytännössä opiskelijaa voitaisiin alkoholin käytön selvittämiseksi puhalluttaa suostumuksensa mukaisesti opiston henkilökunnan toimesta. Puhallustestistä kieltäytynyt opiskelija tai alkoholin käyttöä osoittavan puhallustuloksen antanut opiskelija ohjattaisiin terveydenhuolto- tai laboratoriohenkilökunnan suorittamaan varsinaiseen päihdetestiin. Opiskelijalle mahdollisesti annettava lakiehdotuksen 30 §:n mukainen kurinpitorangeistus edellyttäisi aina terveydenhuolto- tai laboratoriohenkilökunnan suorittamassa päihdetestissä osoitettua päihteiden väärinkäyttöä tai kieltäytymistä mainitusta testistä. Vapaaehtoisessa alkoholin käyttöä selvittävässä puhallustestissä saatu tieto ei olisi lakiehdotuksen 25 §:ssä tarkoitettu terveydentilaa koskeva tieto eikä sitä myöskään merkittäisi opiskelijan rekisteritietoihin.

Erityisesti Pelastusopiston antamamaan pelastustoimintaan harjaannuttavaan koulutukseen sisältyvät olennaisena osana erilaiset harjoitukset, joissa perehdytään pelastustöissä tarvittavan kaluston käyttöön. Harjoituksissa käytetään raskaita sammutusautoja ja muuta sellaista kalustoa, jonka käsittely

edellyttää erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä ja hyvää reagointikykyä. Päähtynyt voisi vaarantaa vakavasti itsensä, opettajien ja muidenkin henkilöiden terveyden ja turvallisuuden. Hätäkeskuspäivystäjien koulutukseen ja harjoitteluun sisältyy niin ikään opiskelijoilta erityistä harkintakykyä vaativia tehtäviä kuten hätäkeskustoiminnassa tarvittavien viranomaisrekistereiden käyttöä ja niihin perehtymistä. Osallistuminen päähtyneenä harjoitteluun voisi vaarantaa vakavasti muun muassa tehtävissä saatujen tietojen suojaa. Edellä kuvatun johdosta Pelastusopiston opiskelijoiden mahdollinen päihdeiden käyttö harjoittelun aikana tulisi säännöksessä ehdotetun mukaisesti voida testata. Säännöksessä tarkoitettu päihdetestaus on lääketieteellistä testaamista, jolla pyritään selvittämään opiskelijan alkoholin, huumeiden ja lääkkeiden käyttöä. Pelastusopisto vastaisi opiskelijalle määrätyn päihdetestin aiheuttamista kustannuksista. Asiasta säädettäisiin pykälän 2 momentissa.

Päihdetestissä saatu tieto on terveydentilaa koskeva tieto. Opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittelystä säädettäisiin lakiehdotuksen 25 §:ssä.

Lakiehdotuksen 30 §:n 1 momentin mukaan ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijaa ja pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijaa, joka on kiellettyyn päihdetestauksesta taikka antanut päihdeiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voitaisiin kurinpidollisesti rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen kirjallisella varoituksella tai erottamalla hänet määräajaksi. Muun kuin ammatillisessa peruskoulutuksessa olevan opiskelijan opinnot voitaisiin lakiehdotuksen 30 §:n 3 momentin mukaan myös keskeyttää kurinpidorangaistuksena.

25 §. Opiskelijan ja hakijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittely. Henkilötietojen käsittelyä koskevat keskeiset säännökset sisältyvät henkilötietolakiin (523/1999). Henkilötietolain 2 §:n soveltamisalaa koskevan säännöksen mukaan henkilötietoja käsiteltäessä on noudatettava henkilötietolakia, jollei muualla laissa toisin säädetä. Henkilötietolaki sisältää muun muassa henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset periaatteet, säännökset arkaluonteisten tietojen käsittelystä, rekis-

teröidyn oikeuksista, rekisterin pitäjän tietoturvallisuudesta ja tietojen säilytyksestä. Arkaluonteisina henkilötietoina pidetään muun muassa henkilön terveydentilaa koskevia tietoja. Henkilötietolain mukaan arkaluonteisten tietojen käsittely on kielletty henkilötietolaisa määritellyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Henkilötietolain 12 §:n mukaan arkaluonteisten tietojen käsittelykielto ei estä muun muassa tietojen käsittelyä, josta säädetään laissa.

Pelastusopistosta annettavassa laissa ehdotetaan säädettäväksi opiston oikeudesta käsitellä opiskelijaksi hakeneen ja opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja. Muuten henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin henkilötietolakia. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijaksi hakeneen ja opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja saisivat käsitellä Pelastusopistolla vain ne henkilöt, jotka valmistelevat taikka tekevät päätöksen opiskelijavalmista, opiskeluoikeuden keskeyttämisestä tai menettämisestä taikka kurinpidosta. Lakiehdotuksen 18 §:ssä säädettäisiin opiskelijaksi ottamisen arviointiin, 28 §:ssä opiskeluoikeuden menettämiseen ja 29 §:ssä opiskeluoikeuden keskeyttämiseen liittyvästä terveydentilatietojen antamisesta opistolle. Lakiehdotuksen 24 §:ssä säädettäisiin päihdetestauksesta ja 30 §:ssä muun muassa päihdetestaukseen liittyvistä kurinpidorangaistuksista. Päihdetestissä saatu tieto on terveydentilaa koskeva tieto. Pelastusopisto toimisi opiskelijoiden terveydentilaa koskevien tietojen henkilötietolaisissa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä. Opiston tulisi ehdotetun säännöksen mukaisesti säilyttää terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Opiston hallussa olevat opiskelijan terveydentilaa koskevat tiedot tulisi poistaa Pelastusopiston asianomaisesta rekisteristä henkilötietolain 12 §:n 2 momentin mukaan välittömästi sen jälkeen kun niiden käsittelylle ei olisi enää opiston lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta. Perustuslakivaliokunta on lausunossaan poliisikoulutusta koskevasta lakiehdotuksesta (PeVL 28/2004 vp) katsonut, että henkilötietolain säännöksestä riippumatta tietojen säilytysaika on selvyuden vuoksi asianmukaista sisällyttää erityislakiin. Pelastusopistoa koskevan lakiehdotuksen mukaan tietojen poistaminen rekisteristä tulisi tapahtua viimeistään vuoden ku-

luttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Lakiehdotuksen 12 §:n mukaan pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijoihin sovellettaisiin soveltuvin osin ehdoitettuun lain 25 §:n säännöstä opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittelystä. Ammattikorkeakouluopiskelijaa koskevia tietoja opisto saisi muun muassa lakiehdotuksen 24 §:n mukaisen päihdetestauksen yhteydessä. Ammattikorkeakouluopiskelijaa koskevat terveydentilatiedot opisto voisi luovuttaa pykälän 2 momentin mukaan Savonia-ammattikorkeakoululle, joka päättäisi muun muassa päihteiden väärinkäytön johdosta pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijalle annettavasta kurinpitorangeistuksesta. Ammattikorkeakouluopiskelijaa koskevien tietojen käsittelystä on muutoin voimassa mitä siitä säädetään ammattikorkeakouluja koskevassa erityislainsäädännössä kuten opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998).

26 §. Työturvallisuus harjoittelussa. Työturvallisuuslain (738/2002) tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja. Työturvallisuuslakia sovelletaan sen 4 §:n mukaisesti myös oppilaan ja opiskelijan työhön koulutuksen yhteydessä. Selvyyden vuoksi Pelastusopistosta annettavaan lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jossa todettaisiin työnantajan velvollisuus noudattaa työturvallisuudesta annettuja säännöksiä opiskelijoille järjestettävässä harjoittelussa.

27 §. Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 6 luvussa säädetään viranomaistoiminnan salassapitovelvoitteista. Luvun 23 §:ssä säädetään viranomaisen palveluksessa olevan vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta. Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto koskee mainitun lain 23 §:n 2 momentin mukaan myös harjoittelijoita. Salassapitoa koskevia säännöksiä sisältyy myös muuhun lainsäädäntöön. Esimerkiksi henkilötietolain 33 §:ssä säädetään vaitiolovelvollisuudesta henkilötie-

tojen käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä suoritettaessa.

Erityisesti pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan harjoittelujaksojen yhteydessä opiskelijat saavat tietoonsa salassapitovelvollisuuden alaisia asioita. Muun muassa hätäkeskuspäivystäjien harjoitteluun sisältyy runsaasti erilaisten viranomaisrekisterien käyttöä. Koska Pelastusopiston opiskelijoiden koulutukseen voi sisältyä salassa pidettävien asioiden käsittelyä, ehdotetaan, että lakiin sisällytettäisiin opiskelijoiden vaitiolovelvollisuutta koskeva säännös. Asialliselta sisällöltään säännös vastaisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:ää.

Rangaistus vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomittaisiin rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

28 §. Opiskeluoikeuden menettäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa. Pelastusopistoa koskevassa lainsäädännössä ei ole säännöksiä opiskeluoikeuden menettämisestä. Käytännössä opiskelu oikeuden voi menettää nykyisin kurinpitorangeistuksena annettavan määräaikaisen erottamisen johdosta tai tuomioistuimen tuomitseman rangaistuksen johdosta. Ammattikorkeakoululain 25 §:n mukaan ammattikorkeakouluopiskelija menettää opiskeluoikeuden ammattikorkeakoulussa, jos hän ei ole ilmoittautunut opiskelijaksi tai ei ole suorittanut opintojaan säädettyssä ajassa. Ammattikorkeakoululain 28 §:ssä säädetään erikseen opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta kurinpitorangeistuksena.

Ehdotetussa laissa erotettaisiin käsitteellisesti opiskeluoikeuden menettäminen ja opiskelijalle annettava kurinpitorangeistus, joka voisi johtaa myös käytännössä opiskeluoikeuden määräaikaiseen menettämiseen. Opiskeluoikeuden menettäminen ei olisi kurinpidollinen rangaistus vaan hallinnollinen seuraamus väärin tai harhaanjohtavien tietojen antamisesta opiskelijavalinnan yhteydessä, opiskelijaksi ilmoittautumisen laiminlyömisestä ja opinnoille määritellyn enimmäisajan ylittämisestä. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelija voisi myös edelleen menettää opiskeluoikeuden jos hänelle on tuomittu

rangaistus yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa sopimattomuutta alan tehtäviin. Myös opiskelija, jolla on todettu sellainen sairaus tai vamma, joka on ilmeisesti pysyvänä esteenä koulutukseen osallistumiselle ja tutkinnon suorittamiselle, menettäisi opiskeluoikeuden ammatillisessa peruskoulutuksessa. Sairauden tai vamman johdosta tehtävä päätös opiskeluoikeuden menettämisestä perustuisi aina lääkärin lausuntoon, jossa tulee arvioida opiskelijan terveydellisiä edellytyksiä juuri kyseessä olevaan koulutukseen osallistumiselle. Lähtökohtana olisi, että vasta lakiehdotuksen 29 §:n mukaisen opiskeluoikeuden keskeyttämisen jälkeen tehtäisiin mahdollinen päätös opiskeluoikeuden pysyvistä menettämisestä sairauden tai vamman vuoksi. Kurinpitörangaistuksesta ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 30 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijan tulisi antaa opistolle pyynnöstä terveydentilansa arvioinnin edellyttämät tiedot, jotka liittyvät opiskeluedellytysten arviointiin.

Opiskeluoikeuden menettämisestä päättäisi pykäläehdotuksen 3 momentin mukaisesti rehtori ja päätökseen voisi hakea oikaisua opiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta. Oikaisu- ja kurinpitolautakunnan päätökseen voisi hakea muutosta lakiehdotuksen 38 §:n 1 momentin mukaisesti hallinto-oikeudelta.

Menettelystä opiskeluoikeutta koskevaa asiaa käsiteltäessä säädettäisiin lain 31 §:ssä.

29 §. *Opiskeluoikeuden keskeyttäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa.* Pelastusopistosta annetussa laissa ei ole erityisiä säännöksiä opiskeluoikeuden keskeyttämisestä. Käytännössä opiskeluoikeus keskeytyy nykyään vain niissä tapauksissa, joissa opiskelija on kurinpitörangaistuksen johdosta erotettu määräajaksi opistosta. Ammattikorkeakoululain 23 §:n mukaan ammattikorkeakouluopiskelija voi lukuvuosittain ilmoittautua läsnäolevaksi tai poissaolevaksi ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla. Poissaoloilmoituksen perusteella ammattikorkeakouluopiskelija voi olla yhteensä enintään kahden lukuvuoden ajan poissa opetuksesta.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskeluoikeus voitaisiin keskeyttää pitkäaikaisen sairauden tai raskauden ja synnytyksen vuoksi, enintään kuitenkin yhden vuoden määräajaksi. Aloitteen opintojen keskeyttämiseksi

voisi tehdä opisto tai opintojen keskeyttämistä voisi vaihtoehtoisesti hakea opiskelija itse. Pelastusopisto voisi myös keskeyttää opiskeluoikeuden rikostutkinnan ajaksi. Viimeksi mainitusta asiasta säädettäisiin tarkemmin lain 32 §:n 4 momentissa. Opiskelijan tulisi antaa opiston pyytämät terveydentilan arvioinnin edellyttämät tiedot. Käytännössä tämä merkitsi lääkärintodistusta, jossa arvioidaan opiskelijan terveydellisiä edellytyksiä koulutukseen osallistumiselle.

30 §. *Kurinpitörangaistus.*

Nykyiset säännökset

Opiskelijaa, joka rikkoo järjestystä, harjoittaa opinnoissaan vilppiä tai käyttäytyy muuten epäasiallisesti, voidaan nykyisen Pelastusopistosta annetun lain 7 a §:n 2 momentin mukaan rangaista varoituksella. Jos opiskelija toistaa rikkomuksen tai rikkomus on törkeä, voidaan häneltä evätä opiskeluoikeus määräajaksi, enintään vuodeksi. Opiskelijalta voidaan myös evätä oikeus asua oppilaitoksen asuntolassa määräajaksi tai kokonaan. Opistoa koskevan asetuksen 17 §:n 3 momentin mukaan tuomioistuimessa tuomion saanut opiskelija voidaan erottaa määräajaksi tai kokonaan, jos se opiskelijan tekemään rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

Rikkomukseen syyllistyneelle opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää nykyään rehtori ja opiskelijan erottamisesta opettajakunta. Rehtori päättää opiston asuntolassa asumisoikeuden epäämisestä enintään kuukaudeksi ja opettajakunta kuukautta pitemmäksi ajaksi. Pelastusopistosta annetun asetuksen mukaan ennen kurinpitomenettelyn käsittelyä on opiskelijalle toimitettava todisteellisesti tiedoksi, mistä rikkomuksesta häntä syytetään sekä varattava hänelle mahdollisuus tulla kuulluksi asiassa. Opiskelijan erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Jos erottamista koskeva päätös kumotaan, on opiskelijalla oikeus lukea siihen mennessä suorittamansa opinnot hyväkseen myöhemmin vastaavalla kurssilla, jollei hänellä ole mahdollisuutta jatkaa kurssia, jota erottamisen koskee.

Pelastusopistossa opiskelevan ammattikorkeakouluopiskelijan osalta kurinpidosta säädetään ammattikorkeakoululain 28 §:ssä. Sen mukaan opiskelijaa, joka on ammattikorkeakoulussa syyllistynyt vilppiin tai muutoin rikkonut ammattikorkeakoulun järjestystä, voidaan kurinpidollisesti rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen varoituksella tai erottamalla hänet määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Ehdotus

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijan sekä pelastustoimen päällystökoulutuksessa olevan ammattikorkeakouluopiskelijan kurinpidosta. Uutena rangaistavana tekona olisi päihdetestauksesta kieltäytyminen ja päihteiden väärinkäyttöä koskevan näytteen antaminen. Kurinpitovangastuksia olisivat kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen enintään yhden vuoden ajaksi sekä asumisoikeuden menettäminen opiston asuntolassa määräajaksi tai kokonaan. Suhteellisuusperiaate huomioon ottaen määräaikainen erottaminen ja erottaminen opiston asuntolasta kokonaan tulisivat kyseeseen vain vakavimpien taikka toistuvampien tekojen tai laiminlyöntien yhteydessä. Asuntolasta voitaisiin säännöksen perusteella erottaa esimerkiksi opiskelija, joka toistuvasti häiritسی muiden asuntolassa asuvien rauhaa päihteiden väärinkäytön seurauksena.

Ammattikorkeakouluopiskelijan kurinpidosta päättäisi asianomainen ammattikorkeakoulu sen mukaan kuin ammattikorkeakouluopiskelijan kurinpidosta säädetään ammattikorkeakoululain 28 §:ssä. Mainitun säännöksen mukaan ammattikorkeakoulun opiskelijaa, joka on ammattikorkeakoulussa syyllistynyt vilppiin tai muutoin rikkonut ammattikorkeakoulun järjestystä, voidaan kurinpidollisesti rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen varoituksella tai erottamalla hänet määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Ammattikorkeakoululain ja ehdotetun Pelastusopistosta annettavan lain kurinpidolliset seuraamukset ovat yhteneväiset. Pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijoihin sovellettaisiin ehdotetun mukaisesti myös ehdotetun Pelastusopisto sta

annetun lain 30 §:n 1 momentin aineellisoikeudellisia säännöksiä. Tämän mukaisesti Savonia-ammattikorkeakoulu voisi antaa kurinpitovangastuksen pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijalle, joka on syyllistynyt 30 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tekoihin. Pelastusopistosta annetun lain ammattikorkeakouluopiskelijoihin koskevia säännöksiä rikkova opiskelija rikkoo ammattikorkeakoululain 28 §:ssä tarkoitettulla tavalla ammattikorkeakoulun järjestystä, koska ammattikorkeakouluopetus järjestetään lakisääteisessä yhteistyössä Pelastusopiston kanssa. Ainoastaan Pelastusopisto olisi kuitenkin asian luonteesta johtuen toimivaltainen erottamaan ammattikorkeakouluopiskelijan Pelastusopiston asuntolasta. Viimeksi mainittuun päätökseen ammattikorkeakoulun opiskelija olisi oikeutettu hakemaan muutosta muutoksenhakusäännösten nojalla.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 13 §:ssä tarkoitettuun muuhun opiston järjestämään koulutukseen osallistuvan opiskelijan opintojen keskeyttämisestä. Muun muassa ammatillisessa täydennyskoulutuksessa olevan opiskelijan opinnot Pelastusopiston kurssilla voitaisiin säännöksen perusteella keskeyttää esimerkiksi koulutuksessa ilmi tulleen päihteiden väärinkäytön seurauksena. Yhdenvertaisuusperiaatteen vuoksi on tärkeää, että kaikkiin opiskelijaryhmiin sovelletaan samoja käyttäytymis- ja toimintaperiaatteita.

Menettelystä kurinpitoasiassa säädettäisiin 31 §:ssä.

31 §. *Menettely kurinpitoasiassa ja opiske-
luoikeutta koskevassa asiassa.* Voimassa olevan Pelastusopistosta annetun asetuksen 15 §:n 2 momentin mukaan ennen kurinpitoasian käsittelyä opiskelijalle on toimitettava todisteellisesti tiedoksi, mistä rikkomuksesta häntä syytetään, ja varattava hänelle mahdollisuus tulla asiassa kuulluksi. Pykälän 3 momentin mukaan erottamista koskeva päätös voidaan panna muutoksenhausta huolimatta täytäntöön. Jos erottamista koskeva päätös kumotaan, on opiskelijalla oikeus lukea siihen mennessä suorittamansa opinnot hyväksyen myöhemmällä vastaavalla kurssilla, jollei hänellä ole mahdollisuutta jatkaa kurssia, jota erottaminen koskee. Ammattikor-

keakoululainsäädännössä ei ole erillisiä säännöksiä menettelystä kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeutta koskevassa asiassa.

Vaikka opiskelijaa koskevissa hallintopäätöksissä tulee noudattaa hallintolain yleisiä säännöksiä muun muassa asian selvittämistä ja asianosaisen kuulemisesta, opiskelijan oikeusturvan varmistamiseksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös menettelystä kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeutta koskevassa asiassa. Hyvän hallinnon takeet, joihin sisältyy muun muassa asianosaisen kuuleminen häntä koskevassa hallintoasiassa, tulee perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaisesti säätää lain tasolla.

Silloin kun hallintoasiassa tehtyyn päätökseen haetaan muutosta valittamalla, menettelyyn sovelletaan hallintolainkäyttölakia. Hallintolainkäyttölain 31 §:ssä säädetään päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta. Sen mukaisesti päätöstä, johon saa hakea muutosta valittamalla, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Päätös voidaan kuitenkin hallintolainkäyttölain mukaisesti panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos laissa tai asetuksessa niin säädetään tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä. Hallintolainkäyttölain 32 §:n mukaan valitusviranomaisella on kieltäjä päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi tai antaa muun täytäntöönpanoa koskevan määräyksen. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nykyisin asetuksessa säädetty säännös mahdollisuudesta panna kurinpitoa koskeva päätös muutoksenhausta huolimatta heti täytäntöön, jollei Pelastusopisto, asianomainen ammattikorkeakoulu tai hallinto-oikeus toisin määrää. Säännös koskisi myös opiskeluoikeutta koskevia opiston päätöksiä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyistä sääntelyä pääpiirteissään vastaavasti opiskelijan oikeudesta jatkaa opintojaan tilanteissa, joissa määräaikaista erottamista koskeva opiston päätös kumotaan. Vastavat periaatteet koskisivat myös tilanteita, joissa opinto-oikeuden keskeyttämistä ja menettämistä koskeva opiston päätös kumotaan. Pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijan osalta päätöksen

opintojen hyväksiluettavuudesta tekisi asianomainen ammattikorkeakoulu.

32 §. *Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun.* Pelastusopistosta annetun asetuksen 17 §:ssä säädetään tuomioistuimen ja esitutkinnan vaikutuksesta kurinpitomenettelyyn. Vastavat säännökset ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla.

Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on muun muassa suojata opiskelijaa kahdenkertaistilta seuraamuksilta. Syytteen käsittelyn aikana ei kurinpitomenettely olisi mahdollinen. Kurinpitomenettely ei olisi mahdollinen myöskään silloin kun opiskelija on todettu tuomioistuimessa syyttömäksi. Yleisessä tuomioistuimessa tuomion saaneelle opiskelijalle ei voisi saman asian johdosta määrätä kurinpitorangeistusta. Syytteen vapautettu opiskelija voisi kuitenkin saada kurinpitorangeistuksen menettelystä, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelija voisi kuitenkin tuomion johdosta menettää opiskeluoikeuden siten kuin asiasta säädetään lain 28 §:ssä. Opiskelijan opinnot voitaisiin lisäksi erityisestä syystä keskeyttää rikostutkimuksen tai syytteen käsittelyn ajaksi.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 35 c §:ssä on säädetty ehdotusta vastaavasti yleisen ammatillisen koulutuksen osalta. Ammattikorkeakoululaissa ei ole vastaavia säännöksiä kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentissa ehdotetaan säännöstä sovellettavaksi myös pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijoihin, joita koskisivat myös ehdotetun lain kurinpitoseuraamukset.

33 §. *Pelastusopiston järjestyssääntö.* Pelastusopistosta annetun asetuksen 9 §:n mukaan opiskelija on velvollinen noudattamaan oppilaitoksen järjestyssääntöjä ja muita oppilaitoksen antamia määräyksiä sekä hankkimaan oppikirjat, muun oppimateriaalin ja oppilaspuvun oppilaitoksen määräämillä kursseilla.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n 3 momentin mukaan yleisessä ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa

muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mainitun säännöksen 4 momentin mukaan järjestyssäännössä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa oppilaitosyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa oppilaitoksen omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta oppilaitoksen tiloissa ja sen alueella. Ammattikorkeakoululaissa ei ole säännöstä ammattikorkeakoulun järjestyssäännöstä. Ammattikorkeakoululain 28 §:n mukaisesti ammattikorkeakoulun järjestystä rikkoneelle opiskelijalle voidaan kuitenkin antaa kurinpidollinen rangaistus.

Pelastusopistolla on nykyisin opiskelijoita koskeva yleinen järjestyssääntö ja järjestyssääntö opiston asuntolaa varten. Säännös siirrettäisiin lain tasolle. Lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentin mukaan järjestyssääntö koskisi myös pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeako uluopiskelijoita.

34 §. *Opiskelijapuvun ja suojavarusteiden käyttö.* Pelastusopistosta annetun asetuksen 9 §:n mukaan opiskelija on nykyään velvollinen hankkimaan oppilaspuvun oppilaitoksen määräämillä kurseilla. Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan tehtävissä käytetään säädöksissä määrättyä ja määritettyä virkapukua.

Opiskelijapuvun käyttövelvollisuutta koskeva säännös siirrettäisiin lain tasolle. Käsitteistön yhtenäistämiseksi oppilaspuvun sijasta laissa käytettäisiin käsitettä opiskelijapuku. Opiskelijapuvun mallista ja sen käytöstä määräisi tarkemmin Pelastusopisto. Lakiehdotuksen 23 §:n mukaan opiskelija vastaa opiskelijapuvun hankinnasta aiheutuvista kustannuksista.

Opisto antaisi ammatillisessa peruskoulutuksessa ja pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulutuksessa opiskelijoille maksutta käyttöön tarvittavat suojavarusteet. Koulutuksessa käytettäviä suojavarusteita ovat muun muassa sammutusasut.

5 luku. Erinäiset säännökset

35 §. *Ammattikorkeakouluopetuksen rahoitus.* Pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopetuksen rahoituksesta säädetään nykyään Pelastusopistosta annetun lain 4 §:ssä. Säännöksessä on todettu, että ammattikorkeakoululle suoritetaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta aiheutuviin käyttökustannuksiin rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998) säädetään. Ammattikorkeakoulu maksaa säädetyn mukaan Pelastusopistolle korvauksen sen antamasta opetuksesta ja ammattikorkeakoulu ja opisto sopivat korvauksen suuruudesta vuosittain ennen varainhoitovuoden alkua. Lain mukaan korvaus määräytyy ammattikorkeakoulututkinnolle lasketun yksikköhinnan ja opiskelijamäärän perusteella. Opiskelijamääränä käytetään tilastointipäivän opiskelijamäärää. Säännöksessä todetaan edelleen, että ammattikorkeakoulu maksaa korvauksen opistolle varainhoitovuoden alusta lukien kuukausittain yhtä suurina erinä, viimeistään kuukauden 15 päivänä.

Vuoden 2006 alussa voimaan tulevan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (1014/2005) mukaan ammattikorkeakoulujen rahoituksessa luovutaan säädettyjen tilastointipäivien mukaiseen todelliseen opiskelijamäärään perustuvasta rahoituksesta. Rahoitus määräytyy vuodesta 2006 alkaen todellisen opiskelijamäärän sijasta opetusministeriön ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjän yhdessä ammattikorkeakoulun kanssa tekemän tavoitesopimuksen mukaisen opiskelijamäärän perusteella. Uudistuksen yhteydessä luovutaan tutkintokohteisesta rahoituksen laskemisesta ja siirrytään koulutusalaakohtaiseen laskentaan. Pykäläehdotuksessa on otettu huomioon opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muutos. Ammattikorkeakoulu maksaisi edelleenkin Pelastusopistolle korvauksen sen antamasta opetuksesta siten kuin ammattikorkeakoulu ja opisto siitä sopivat. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttumisen vuoksi säännöksessä ei enää määriteltäisi ammattikorkeakoulun Pelastusopistolle maksaman korvauksen määräytymisperusteita vaan korvauksen

määräytyminen jäisi ammattikorkeakoulun ja opiston välisen sopimuksen varaan. Ehdotetun mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin kuitenkin tarvittaessa säätää tarkemmin ammattikorkeakoulun ja Pelastusopiston väliseen sopimukseen otettavista asiakokonaisuuksista ja korvauksen maksamisen käytännön järjestelyistä.

36 §. Pelastusopiston suoritteiden maksuperusteet. Pelastusopistosta annetun lain 6 §:n mukaan opetus, majoitus ja muonitus ovat opiskelijoille maksuttomia ammatilliseen peruskoulutukseen kuuluvilla kursseilla sekä ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa Pelastusopistossa pidettävillä kursseilla. Voimassa olevan lain 5 §:n mukaan Pelastusopiston antama varautumiskoulutus on maksutonta, mutta muista kursseista ja suoritteista peritään maksu siten kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään. Lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentin ja 23 §:n mukaisesti ammatillinen peruskoulutus ja pelastustoimen päällystön ammattikorkeakouluopetus olisivat edelleen opiskelijoille maksuttomia. Myöskin varautumiskoulutus pysyisi edelleen maksuttomana lakiehdotuksen 23 §:n mukaisesti. Muutoin Pelastusopiston suoritteiden maksullisuus määräytyisi valtion maksuperustelaissa määritellyn mukaisesti pykäläehdotuksen 2 momentin mukaisin poikkeuksin.

Valtion maksuperustelain nojalla on annettu sisäasiainministeriön asetus Pelastusopiston suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista (1152/2004). Ministeriöasetuksen mukaan maksuttomia opiston suoritteita ovat pelastuslaissa tarkoitettu pakollinen väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus, valmiuslain 40 §:n mukainen varautumiskoulutus, valtion, kunnan, kuntayhtymän tai muun julkisen yhteisön, viraston, laitoksen tai valtion liikelaitoksen omatoimisen väestönsuojelun johdolle tarkoitettut kurssit sekä pelastuspalvelun johtamis- ja yhteistointakoulutus. Ministeriöasetuksen mukaan valtion maksuperustelain 6 §:ssä tarkoitettuja julkisoikeudellisia suoritteita, joista opisto perii asetuksessa määriteltyä kiinteää maksua, ovat sopimuspalokunnan päällikkökurssi ja sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi sekä muut kurssit, jotka on suoritettava kelpoisuuden saamiseksi johonkin pelas-

tustoimen tehtävään. Ministeriöasetuksen mukaan valtion maksuperustelain 7 §:ssä tarkoitettuja maksullisia suoritteita, jotka opisto hinnoittelee liiketaloudellisin perustein, ovat muut kuin edellä mainitut kurssit sekä muun muassa tilauksesta valmistettu koulutusaineisto.

Valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin mukaan asianomainen ministeriö päättää, mitkä ministeriön ja hallinnonalan muiden viranomaisten suoritteet tai suoriteryhvät ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella sekä mitkä suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Ehdotuksen 1 momenttiin on otettu viittaus valtion maksuperustelakiin.

Valtion maksuperustelain 5 §:ssä säädetään suoritteista, joiden tulee olla maksuttomia, jollei suoritteen maksullisuudelle ole erityistä syytä. Maksuttomia ovat muun muassa suoritteet, joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään. Valtion maksuperustelain 6 §:ssä säädetään julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista. Säännöksen mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää eli omakustannusarvoa. Julkisoikeudellisella suoritteella tarkoitetaan valtion viranomaisen suoritetta, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus. Valtion maksuperustelain 7 §:n mukaan viranomaisten muiden kuin maksuperustelain 6 §:ssä tarkoitettujen suoritteiden hinnoista päätetään liiketaloudellisin perustein. Säännöksen mukaan valtion talousarviossa voidaan kuitenkin osoittaa määräraha liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden hintojen alentamiseksi. Jos viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus muiden kuin julkisoikeudellisten suoritteiden tuottamiseen, saadaan suoritteesta perittävä hinta edellä mainitun lain mukaan määrätä myös niin, että se vastaa suoritteen omakustannusarvoa.

Pelastusopisto antaa nykyään maksuperustelaissa tarkoitettua liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavaa koulutusta muun muassa

pelastuslain 5 §:ssä tarkoitetuille alueen pelastustoimen järjestelmään kuuluville sopimuspalokunnille ja muille vapaaehtoisille palokunnille. Lisäksi Pelastusopisto antaa muuta lakisääteistä pelastustoimen järjestelmää tukevaa koulutusta, jonka kustannukset muodostuvat liiketaloudellisin perustein hinnoiteltuna erityisen kalliiksi koulutukseen osallistujille ottaen erityisesti huomioon koulutuksen tarkoituksen. Suomessa pelastustoimen järjestelmä perustuu merkittävilta osin vapaaehtoisten toimijoiden panokseen. Vapaaehtoiset pelastustoimen yksiköt ja alalla toimivat järjestöt huolehtivat niistä pelastustoimen tehtävistä, joista on pelastusviranomaisten kanssa sovittu. Valtion edun mukaista on pyrkiä lisäämään sellaiseen koulutukseen osallistumista, joka tukee varautumista ja varmistaa pelastustoimen järjestelmän asianmukaisen toiminnan ja palvelujen riittävyuden erityisesti poikkeuksellisen suuria voimavaroja edellyttävissä pelastustoiminnan tilanteissa. Pykäläehdotuksen 2 momentin mukaan Pelastusopiston suoritteiden hinnoittelu voisi edellä mainitusta syystä poiketa maksuperustelaisissa säädetystä liiketalousperiaatteesta vapaaehtoisten palokuntien koulutuksessa sekä muussakin sellaisessa koulutuksessa, jonka kustannukset muodostuisivat erityisen kalliiksi ja jonka kysyntää valtio muuten haluaa lisätä. Suoritteet määriteltäisiin tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksessa ja samalla ministeriön asetuksessa määriteltäisiin se osuus kustannuksista, joka tulisi kattaa momentissa tarkoitettusta koulutuksesta perittävillä maksuilla.

37 §. Oikaisuvaatimus. Pelastusopistosta annetun lain 7 a §:n mukaan opiskelijaksi hakenut henkilö saa hakea oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen ja opiskelija opintosuorituksen arvosteluun siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Pelastusopistosta annetun asetuksen 18 §:n mukaan mainitussa asiassa oikaisua haetaan Pelastusopiston tutkintolautakunnalta.

Pykäläehdotuksen 1 momentissa ehdotetaan opiskelijaksi ottamista koskevasta oikaisuvaatimuksesta säädettaväksi pääpiirteissään nykyistä vastaavalla tavalla. Oikaisuvaatimukset käsittelee nykyisen tutkintolautakunnan sijasta lakiehdotuksen 6 §:ssä tarkoitettu oikaisu- ja kurinpitolautakunta.

Momentin mukainen oikaisuvaatimus koskisi ainoastaan ammatilliseen peruskoulutukseen ottamista koskevia päätöksiä. Päätöksen ammatilliseen peruskoulutukseen ottamisesta tekee lakiehdotuksen 4 §:ssä esitettyjen perusteiden mukaan rehtori tai muu opiston virkamies, jolle asiaa koskeva toimivalta on opiston työjärjestyksessä annettu. Oikaisua ei voisi vaatia lakiehdotuksen 13 §:n mukaiseen koulutukseen ottamista koskevassa asiassa. Tältä osin Pelastusopiston tekemistä päätöksistä on mahdollista valittaa 38 §:ssä säädettyä ehdotetun mukaisesti hallinto-oikeuteen.

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säännöksiä opiskeluoikeuden keskeyttämisestä tai menettämisestä ja lainsäädäntö ei näin ollen sisällä näitä asioita koskevaa oikaisuvaatimusta. Opiskelijan varoittamista ja muusta kuin ammatillisesta koulutuksesta erottamista koskevaan päätökseen ei voi nykyään hakea oikaisua, muutoksenhaku hallinto-oikeuteen on sen sijaan voimassa olevan lain 7 b §:n mukaisesti mainituissa tapauksissa mahdollinen. Pykäläehdotuksen 2 momentissa ehdotetaan säädettyä opiskeluoikeuden menettämistä ja keskeyttämistä, kirjallista varoitusta sekä lakiehdotuksen 30 §:n 3 momentin mukaisesti tehtyä opiskelun keskeyttämistä koskevasta oikaisuvaatimuksesta.

Pykäläehdotuksen 3 momentissa ehdotetaan säädettaväksi opintosuorituksen arvostelun oikaisemisesta nykyistä asetuksen 18 §:n 2 momentin säännöstä vastaavalla tavalla. Oikaisua voisi ehdotetun säännöksen mukaan jatkossa hakea myös aikaisempien opintojen hyväksi lukemista koskevassa asiassa. Lakiehdotuksen 16 §:n mukaan ammatilliseen tutkintoon johtavan tutkinnon opetussuunnitelmassa määritellään muun muassa opiskelijoiden arvioinnin ja arvostelun periaatteet. Lakiehdotuksen 22 §:n mukaisesti opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen muualla suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään opetussuunnitelman mukaisia. Päätöksen hyväksi lukemista koskevassa asiassa tekee Pelastusopisto. Hyväksi lukemista koskeva toimivalta määräytyy tarkemmin lakiehdotuksen 5 §:n mukaisessa työjärjestyksessä.

Opintosuorituksen arviointia tai opintojen hyväksi lukemista koskevaan viranhaltijan

päätökseen opiskelija voisi hakea edelleen oikaisua oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan asetuksen 18 §:n 3 momentin säännöstä siten muutettuna, että tutkintolautakunnan sijasta toimielin olisi oikaisu- ja kurinpitolautakunta.

Ammattikorkeakouluopiskelijoita koskevasta oikaisumenettelystä säädetään ammattikorkeakoululaissa.

38 §. Muutoksenhaku. Muutoksenhausta Pelastusopiston päätökseen säädetään voimassa olevan lain 7 b §:ssä. Lakiehdotuksen 38 §:n 1 momentin säännös vastaisi voimassa olevaa siten muutettuna, että muutoksenhakukelpoisia olisivat Pelastusopiston päätösten lisäksi oikaisu- ja kurinpitolautakunnan päätökset. Muutoksenhakukiello ulotettaisiin koskemaan Pelastusopiston järjestyssääntöä.

Oikaisumenettelyssä annettuun opintosuoritusten arvostelua koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valituskielto laajennettaisiin ehdotetun säännöksen 2 momentin mukaisesti koskemaan myös aikaisempien opintojen hyväksilukemista ja niin sanottujen lyhytkurssien opintojen keskeyttämistä koskevia päätöksiä.

Voimassa olevan sääntelyn mukaan hallinto-oikeuden antamaan päätökseen, joka koskee oppilaaksi ottamista tai opiskelijan kurinpitoa, ei saa hakea muutosta. Muutoksenhakukiello koskisi ehdotetun säännöksen 3 momentin mukaisesti myös ehdotetun lain uusia säännöksiä opiskeluoikeuden menettämisestä ja keskeyttämisestä. Muutoksenhakukiellon kohteena olevat kurinpitoasiat ehdotetaan yksilöitäväksi laissa.

Ammattikorkeakouluopiskelijoita koskevasta muutoksenhausta säädetään ammattikorkeakoululaissa.

39 §. Tarkemmat säännökset. Lakiin ehdotetaan otettavaksi tavanomainen säännös oikeudesta antaa tarvittaessa tarkempi säännöksiä lain täytäntöönpanosta valtioneuvoston asetuksella.

40 §. Voimaantulo. Säännöksen 1 momentissa säädettäisiin tavanomainen voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2006. Pääsyaatimukset vuonna 2006 alkaviin opintoihin määräytyisivät siten nykyisen lain perusteella.

Lailla korvattaisiin nykyinen Pelastusopistosta annettu laki, joka ehdotetaan tämän vuoksi kumottavaksi 2 momentissa.

Säännöksen 3 momentissa säädettäisiin tavanomainen lain täytäntöönpanoa koskeva säännös.

1.2. Pelastuslaki

Pelastuslain 15 §:ssä säädetään nykyään valtion tehtävästä huolehtia pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksesta. Koulutuksen järjestämistä koskevat tarkemmat säännökset ovat laissa Pelastusopistosta. Säännöksen 2 momentin mukaan sisäasiainministeriö voi nykyään valtuuttaa muunkin kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta. Sisäasiainministeriön valtuuttamaa koulutusta antaa tällä hetkellä ainoastaan Helsingin kaupungin ylläpitämä pelastuskoulu.

Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otetaan huomioon Pelastusopistosta annetun lain uudistaminen. Lisäksi säännöksen 1 momentissa ehdotetaan otettavaksi huomioon valtion koulutusvastuun nykyinen tosiasiallinen laajuus. Valtion koulutustehtävän laajuudesta säädetään tarkemmin ehdotetun Pelastusopistoa koskevan lain 11—13 §:ssä. Säännöksen 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että valtuutetussa oppilaitoksessa tulisi noudattaa uuden lain säännöksiä koulutuksen järjestämisestä. Valtuutettuun oppilaitokseen tulisi perustaa oikaisu- ja kurinpitolautakunta, joka vastaisi Pelastusopiston vastaavaa lautakuntaa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Pelastusopistosta annetun lain uusiminen edellyttää ensiksi mainitun lain nojalla Pelastusopistosta annetun asetuksen (1237/1994) uusimista. Ehdotettu uusi laki sisältää useita nykyään asetuksella säädettyjä asiakokonaisuuksia. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin Pelastusopiston neuvottelukunnan asettamisesta ja kokoonpanosta, rehtorin ja vakinaisen opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista sekä koulutusohjelmista ja niissä suoritettavista tutkinnoista. Tar-

vittaessa valtioneuvoston asetuksella voitaisiin myös säätää tarkemmin muun kuin opetushenkilöstön ja rehtorin kelpoisuusvaatimuksista, pelastustoimen ammattikorkeakouluopetuksen järjestämisestä, ammattikorkeakoulun ja Pelastusopiston välisestä sopimuksesta ja korvauksen maksamisesta sekä lain täytäntöönpanosta. Sisäasiainministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin Pelastusopiston henkilöstön virkapuvusta ja siihen liittyvistä virka-asematunnuksista sekä Pelastusopiston suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista.

Pelastusopisto antaisi opiston järjestys-säännön, joka sisältäisi laissa rajatulla tavalla opiskelijoille määräyksiä muun muassa käytännön järjestelyistä ja käyttäytymisestä opistossa ja sen asuntolassa.

3. Voimaantulo

Ehdotetulla lailla opiskelijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvät keskeisimmät säännökset siirrettäisiin asetuksesta lain tasolle. Lisäksi uudella lailla toteutettaisiin muun muassa eräitä opiston hallinnon järjestämiseen liittyviä uudistuksia. Opettajakunta ja opiston tutkintolautakunta lakkautettaisiin ja Pelastusopiston neuvottelukunnan tehtäviä muutettaisiin nykyisestä. Opiskelijaksi ottamista, opiskeluoikeuden menettämistä ja eräitä muita oikaisuvaatimusasioita sekä tiettyjä kurinpitoasioita käsittelemään asetettaisiin uusi toimielin, oikaisu- ja kurinpitolautakunta. Uusi laki ei sisältäisi enää säännöksiä lakisääteisestä oppilaskunnasta. Edellä kuvatuista muutoksista johtuen tarkoituksenmukaista on, että laki tulisi voimaan Pelastusopiston lukuvuoden 2006—2007 alkaessa. Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2006. Vuoden 2006 opiskelijavalinnassa noudatettaisiin nykyisen lain mukaista menettelyä.

4. Suhde perustuslakiin ja säätämisenjärjestys

Ehdotettu laki sisältää säännöksiä Pelastusopiston hallinnosta, koulutuksesta, opetuksesta, tutkinnoista sekä opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista. Perustuslain säännöksistä johtuen tiettyjä nykyisin asetuksella sää-

säädettyjä asiakokonaisuuksia ehdotetaan siirrettäväksi lain tasolle. Lain tasolle siirrettävät säännökset liittyvät opiston hallinnon järjestämiseen, opintososiaalisiin etuihin, opiskelijan kurinpitoon ja opiskelijan oikeusturvaan. Laissa säädettäisiin myös tietyistä perusoikeusjärjestelmän kannalta merkityksellisistä asiakokonaisuuksista, joista ei nykyisissä opistoa koskevissa säädöksissä ole säännöksiä tai säännökset ovat puutteellisia. Tällaisia asiakokonaisuuksia ovat opiskelijoiden päihdetestaus ja siihen liittyvät tietosuojakysymykset. Lakiehdotuksen päihdetestausta koskevia säännöksiä on tarkasteltava erityisesti perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaisen yksityiselämän ja henkilötietojen suojan sekä 7 §:n mukaisen henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden suojan näkökulmasta. Kurinpitorangeistusta on tarkasteltava perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta ja opiston järjestyssääntöä perustuslain 80 §:n lainsäädäntövallan siirtämistä koskevan säännöksen valossa.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan hyväksymän linjauksen mukaisesti perusoikeutta on mahdollista rajoittaa tietyissä tapauksissa tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä. Rajoituksen tulee perustua lain tasoiseen säännöksen ja sen tulee olla täsmällinen ja tarkkarajainen. Rajoituksen perusteen tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä; tarkoitus turvata toista perusoikeutta voi olla hyväksyttävä peruste rajoittaa jotakin perusoikeutta. Perusoikeutta on mahdollista rajoittaa lailla ainoastaan niissä tapauksissa, joissa se on välttämätöntä tavoitellun tarkoituksen saavuttamiseksi. Lailla perusoikeutta rajoitettaessa tulee aina huolehtia riittävästä oikeusturvajärjestelyistä ja siitä, etteivät rajoitukset ole ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Tavallisella lailla ei voida säätää rajoitusta, joka olennaisesti kaventaisi perustuslailla turvattua perusoikeutta.

Päihdetestaus

Ehdotetun 24 §:n mukaan Pelastusopiston opiskelija olisi velvollinen opiston määräyksestä osallistumaan päihdetestiin jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on

päihtyneenä opiston järjestämässä käytännön työtehtävien harjoittelussa tai työpaikoilla tapahtuvassa harjoittelussa. Päihdetestissä saatu tieto on terveydentilaa koskeva tieto. Opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittelystä ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 25 §:ssä. Päihdetestauksesta kieltäytyminen tai päihteiden väärinkäyttöä koskevan näytteen antaminen voisi johtaa kirjalliseen varoitukseen tai määräaikaiseen erottamiseen koulutuksesta. Lakiehdotuksen 13 §:n mukaisella kurssilla opiskelevan opinnot voitaisiin testistä kieltäytymisen tai testissä todetun päihteiden käytön johdosta päättää. Opiskelijoiden oikeusturvakeinoina olisivat oikaisuvaatimus ja muutoksenhakuoikeus lakiehdotuksen 37 ja 38 §:ssä säädettäväksi ehdotetun mukaisesti.

Päihdetestausta koskevaa säännöstä sovellettaisiin ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoihin, pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijoihin ja myös lakiehdotuksen 13 §:ssä tarkoitettuun muuhunkin opiston koulutukseen osallistuviin opiskelijoihin. Pelastustoimen päällystökoulutuksen opiskelijat ovat Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoita ja heihin sovelletaan lähtökohtaisesti ammattikorkeakoululakia, joka ei sisällä säännöksiä opiskelijoiden päihdetestauksesta. Pelastusopistolakiehdotuksen 12 §:n 2 momentissa säädettäväksi ehdotetun mukaisesti päihdetestaus koskisi kuitenkin myös pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijoita.

Pelastusopiston opiskelijoiden päihdetestausta on tarkasteltava suhteessa perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaiseen yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan sekä perustuslain 7 §:n mukaiseen henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden suojaan, joita päihdetestauksen voidaan katsoa rajoittavan. Perustuslakivaliokunnan omaksumien perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten mukaisesti päihdetestauksesta säädettäisiin lain tasolla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Päihdetestaus voitaisiin toteuttaa ainoastaan käytännön työtehtävien harjoittelun ja työpaikalla tapahtuvan harjoittelun yhteydessä, joissa päihtyneenä esiintyminen voi aiheuttaa erityistä vaaraa turvallisuudelle. Testaaminen edellyttäisi aina perusteltua aihetta epäillä

päihtyneenä esiintymistä harjoittelussa.

Pelastusopistossa opiskelevien päihdetestaukselle on perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä peruste ja se on painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Säännöksellä pyritään turvaamaan perustuslain 7 §:ssä säädettyä oikeutta turvallisuuteen. Testauksen tarkoituksena on varmistaa opiskeluyhteisön ja muiden henkilöiden turvallisuus Pelastusopiston järjestämässä harjoittelussa. Pelastustoimen ammatilliseen peruskoulutukseen ja ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan pelastustoimen päällystön koulutukseen sisältyy muun muassa harjoituksia raskaalla sammutusautokalustolla ja vaativissa olosuhteissa (mm. savusukellustehtävät ja korkean paikan työskentely). Myös Pelastusopiston järjestämään täydennys- ja muuhunkin koulutukseen sisältyy erityistä harkintakykyä ja tarkkuutta vaativaa käytännön harjoittelua. Opiskelijoiden osallistuminen päihtyneenä harjoitteluun voisi vaarantaa vakavasti opiskelijan itsensä, opettajien ja muidenkin henkilöiden terveyttä ja turvallisuutta. Häätakeskuspäivystäjien harjoittelussa perehdytään muun muassa hätäkeskustoiminnassa tarvittavien viranomaisrekistereiden käyttöön. Häätakeskuslain (157/2000) mukaiset häätakeskukset vastaanottavat pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäilmoitukset, välittävät ilmoitukset asianomaisille viranomaisille sekä toimivat mainittujen viranomaisten viestikeskuksena. Häätakeskuksilla on laajat tiedonsaantioikeudet muun muassa poliisin henkilörekistereistä. Päihtyneenä harjoittelu voisi vaarantaa perustuslain 8 §:ssä tarkoitettua yksityiselämän suojaa ja erityisesti yksityiselämän suojaan liittyvää henkilötietojen suojaa.

Päihteiden käyttö ei ole asianmukaisesti todennettavissa muutoin kuin ehdotetulla päihdetestillä. Päihdetestaukseen liittyvien seuraamusten oikeusturvajärjestelyistä huolehdittaisiin lakiehdotuksen 5 luvun mukaisin oikaisu- ja muutoksenhakekeinoin.

Muista turvallisuussektorin ammasteista koulutukseen liittyvän päihdetestauksen on ottanut käyttöön poliisi. Poliisikoulutuksessa päihdetestauksen käyttö on mahdollista laajemmin kuin ehdotetussa laissa. Poliisin perustutkintokoulutukseen hakeutuva on poliisi-

sikoulutuksesta annetun lain (68/2005) 7 §:n mukaisesti velvollinen osallistumaan päihdetestiin. Testaus voidaan suorittaa myös koulutuksen ja harjoittelun aikana jos on perusteltua aihetta epäillä, että poliisikokelas tai harjoittelua suorittava esiintyy päihtyneenä koulutuksessa tai harjoitteluun liittyvässä työssä.

Pelastusopiston järjestyssääntö

Perustuslakivaliokunta on perusopetuslain ja eräiden muiden lakien muuttamista koskevassa lausunnossaan (PeVL 70/2002) todennut, ettei valiokunnan mielestä sinänsä ole ongelmallista säätää opetuksen järjestäjän velvollisuudesta hyväksyä määräyksiä esimerkiksi koulutyön käytännön järjestelyihin tai koulurakennuksen ja niiden piha-alueiden käyttäytymiseen liittyvistä seikoista. Lausunnon mukaan koulu- ja oppilaitoskohtaisten järjestyssääntöjen antamisessa ei lähtökohtaisesti ole kysymys perustuslain 80 §:ssä säännellystä lainsäädäntövallan delegoinnista, vaan oikeudesta tehdä alueellisesti rajattuja yleisluonteisia hallintopäätöksiä.

Ehdotetun 33 §:n järjestyssääntöä koskevassa säännöksessä on määritelty täsmällisesti ja tarkkarajaisesti ne asiat ja asiatyytit, joista järjestyssäännöllä määrättäisiin. Pelastusopiston järjestyssäännöllä annettaisiin opistossa opiskeleville opiskeluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä. Määräyksiä voisi antaa opiskelun käytännön järjestelyistä, opiston omaisuuden käsittelystä sekä käyttäytymisestä opistossa, harjoituksissa ja tutustumiskäynneillä. Järjestyssääntö koskisi säädettäväksi ehdotetun mukaisesti kaikkia Pelastusopistossa opiskelevia. Pelastusopiston järjestyssäännöllä pyritään osaltaan turvaamaan opiskeluyhteisöön kuuluvien yksilöiden oikeutta perustuslain 7 §:n mukaiseen turvallisuuteen.

Järjestyssääntöä rikkonutta opiskelijaa voitaisiin rangaista kirjallisella varoituksella tai erottamalla hänet määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Opiskelijan käytettävissä olevista oikeusturvajärjestelyistä säädettäisiin lakiehdotuksen 5 luvussa. Kirjallisen varoituksen saanut opiskelija voisi hakea päätökseen oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja ku-

rinpitolautakunnalta ja lautakunnan päätökseen edelleen muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnan opiskelijan määräaikaista erottamista koskevaan päätökseen voisi hakea niin ikään muutosta hallinto-oikeudelta.

Kurinpito

Pelastusopistosta annetun lain 30 §:ssä säädettäisiin kurinpitorangeistuksesta, 31 §:ssä menettelystä kurinpitoasiassa ja 32 §:ssä kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireillöoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Kurinpidollisia rangaistuksia olisivat kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen enintään yhdeksi vuodeksi sekä asumisoikeuden menettäminen opiston asuntolassa määräajaksi tai kokonaan. Kurinpitomenetellyssä ei perustuslakivaliokunnan linjaaman mukaisesti varsinaisesti ole kyse rikoksena rangaistavista teoista perustuslain 8 §:ssä tarkoitettua mielessä vaan hallinnollisesta seuraamuksesta (PeVL 74/2002 vp). Kurinpitomenettelystä on säädetty useassa muussakin koulutuksen järjestämistä koskevassa laissa. Poliisin koulutuksesta annettu laki sisältää vastaavan kaltaiset säännökset opiskelijan kurinpidosta.

Kurinpitorangeistuksella rangaistavat teot on lakiehdotuksessa pyritty yksilöimään yleisen täsmällisyysvaatimuksen edellyttämällä tavalla. Rangaistavaa olisi ehdotuksen mukaan toimiminen järjestyssääntö n määräysten vastaisesti, opinnoissa harjoitettu vilppi, kieltäytyminen päihdetestauksesta ja päihteen väärinkäyttö harjoittelussa. Seuraamuksena edellä mainituista teoista voisi olla kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Lakiehdotukset voitaneen käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Koska esitys sisältää useita opiskelijoiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyviä perusoikeudellisia kysymyksiä, pidetään suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Edus-

kunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Pelastusopistosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtion ylläpitämän sisäasiainministeriön alaisen Pelastusopiston toimintaan.

2 §

Pelastusopiston tehtävä

Pelastusopiston tehtävänä on antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta, pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavaa koulutusta ja siviilikriisinhallintakoulutusta sekä huolehtia osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, tutkimustoiminnan koordinoinnista sekä tarvittaessa muistakin opiston toimialaan soveltuvista tehtävistä.

2 luku

Pelastusopiston hallinto

3 §

Rehtori

Pelastusopistolla on rehtori, jonka sisäasiainministeriö nimittää.

Pelastusopiston rehtorin tehtävänä on johtaa opiston toimintaa ja vastata siitä, että opistolle kuuluvat tehtävät hoidetaan tuloksisesti.

4 §

Ratkaisuvalta

Pelastusopistolle kuuluvat asiat ratkaisee rehtori, jollei tässä laissa toisin säädetä. Työjärjestyksellä voidaan rehtorin toimivaltaan kuuluva asia antaa opiston muun virkamiehen ratkaistavaksi lukuun ottamatta laissa nimenomaan rehtorin ratkaistavaksi säädettyjä asioita. Asiat ratkaistaan esittelystä, jollei työjärjestyksessä toisin määrätä.

5 §

Työjärjestys

Tarkemmat määräykset Pelastusopiston hallinnon ja toiminnan järjestämisestä, henkilöstön tehtävistä, toimivallasta ja asioiden käsittelystä sekä oikaisu- ja kurinpitolautakunnan kokoon kutumisesta ja asioiden käsittelystä lautakunnassa annetaan opiston työjärjestyksessä. Työjärjestyksen vahvistaa rehtori.

6 §

Oikaisu- ja kurinpitolautakunta

Pelastusopistolla on oikaisu- ja kurinpitolautakunta, jonka tehtävänä on käsitellä ja ratkaista opiskelijaksi ottamista, opiskeluoikeuden menettämistä ja keskeyttämistä, opintosuoritusten arviointia, aikaisempien opinto-

jen hyväksi lukemista, kirjallista varoitusta ja 30 §:n 3 momentin mukaista opiskelun keskeyttämistä koskevat oikaisuvaatimukset. Oikaisu- ja kurinpitolautakunta päättää lisäksi tässä laissa tarkoitettuista kurinpitorangaisuksena annettavasta opiskelijan erottamisesta määräajaksi sekä asumisoikeuden menettämisestä opiston asuntolassa määräajaksi tai kokonaan.

Oikaisu- ja kurinpitolautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä. Sisäasiainministeriö määrää Pelastusopiston henkilöstöstä lautakunnan puheenjohtajan ja jäsenet sekä heidän henkilökohtaiset varajäsenensä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenistä vähintään kahden, samoin kuin heidän henkilökohtaisten varajäsentensä tulee olla opiston opetushenkilöstöä.

Oikaisu- ja kurinpitolautakunta on päätösvaltainen täysilukuisena. Jos äänet menevät tasan, päätökseksi tulee puheenjohtajan kannattama mielipide, kurinpitorangaisuista koskevassa asiassa kuitenkin lievempi kanta.

7 §

Pelastusopiston neuvottelukunta

Pelastusopiston toiminnan suunnittelua ja kehittämistä sekä opiston toimintaympäristön muutosten seuranta ja niiden vaikutusten arviointia varten opiston apuna on Pelastusopiston neuvottelukunta, jonka sisäasiainministeriö asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnan tulee olla toiminnallisesti, alueellisesti ja kielellisesti edustava.

Pelastusopiston neuvottelukunnan asettamisesta ja kokoonpanosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Laadunarviointi

Pelastusopiston tehtävänä on vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja jatkuvasta kehittämisestä sekä toimintansa laadunarvioinnista.

9 §

Kelpoisuusvaatimukset

Pelastusopiston rehtorin ja vakinaisen opetushenkilöstön sekä tarvittaessa muunkin henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Virkapuvun käyttö

Pelastusopiston henkilöstön on käytettävä tehtävässään virkapukua, jollei tehtävän laatu tai luonne muuta edellytä. Virkapuvun käytöstä päättää tarkemmin opisto.

Pelastusopiston henkilöstön virkapuvusta ja siihen liittyvistä virka-asematunnuksista säädetään tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella.

3 luku

Koulutus, opetus ja tutkinnot

11 §

Ammatilliseen tutkintoon johtava koulutus

Pelastusopistossa annettava ammatillinen peruskoulutus on pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillisiin tutkintoihin johtavaa koulutusta. Koulutusohjelmista ja niissä suoritettavista tutkinnoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Sisäasiainministeriö vahvistaa vuosittain ammatillisiin tutkintoihin johtavan koulutuksen aloituspaikkojen määrän opiston esityksestä.

12 §

Ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavan pelastustoimen päällystön koulutuksen järjestää Savonia-ammattikorkeakoulu yhteistyössä Pelastusopiston kanssa. Tässä koulutuksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakoululaissa (351/2003) ja sen mullalla säädetään. Opiskelijat ovat ammattikor-

keakoulun opiskelijoita. Koulutuksesta huolehtii kumpikin oppilaitos siten kuin siitä tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella säädetään sekä ammattikorkeakoulun ja opiston kesken sovitaan.

Pelastustoimen päällystökoulutuksessa oleviin ammattikorkeakouluopiskelijoihin sovelletaan lisäksi soveltuvin osin 15 §:ää, 23 §:n 1 momenttia, 24—27 §:ää, 30 §:n 1 ja 2 momenttia sekä 31—34 §:ää.

13 §

Muu koulutus

Pelastusopisto antaa pelastustoimeen ja hätäkeskustoimintaan liittyvää ammatillista täydennyskoulutusta, pelastuslain (468/2003) mukaista väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutusta, valmiuslain (1080/1991) mukaista varautumista edistävää koulutusta sekä siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa (1287/2004) tarkoitettua kriisinhallintakoulutusta. Opisto voi antaa muutakin toimialaansa soveltuvaa koulutusta.

14 §

Ammatillisen peruskoulutuksen laajuus ja sisältö

Opintojen mitoituksen peruste on opintopiste. Opintojaksot pisteytetään niiden edellyttämän työmäärän mukaan. Yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava työmäärä vastaa 60 opintopistettä. Ammatilliseen tutkintoon johtavien opintojen laajuus on vähintään 90 opintopistettä ja ali-päällystön koulutuksen laajuus on vähintään 60 opintopistettä. Opintojen enimmäisaika määritellään 16 §:ssä tarkoitetussa opetussuunnitelmassa.

Ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen sisältyy ammatillisia opintoja ja niitä tukevaa harjoittelua sekä ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä yleisiä opintoja.

15 §

Harjoittelu

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä opetussuunnitelman mukainen harjoittelu perustuu Pelastusopiston ja työpaikan väliseen kirjalliseen sopimukseen.

16 §

Opetussuunnitelmat

Pelastusopisto hyväksyy ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta varten opetussuunnitelman, jossa määritellään opintojen enimmäisaika ja laajuus opintopisteinä, opetuksen tavoitteet ja ydinsisällöt, opetuksen ja opiskelun yleiset järjestelyt, opiskelijoiden arvioinnin perusteet sekä muut keskeiset opetuksen toteuttamiseen liittyvät seikat.

Pelastustoimen päällystökoulutuksen opetussuunnitelmista päättää Savonia-ammattikorkeakoulu Pelastusopiston esityksestä.

Pelastusopisto hyväksyy 13 §:ssä tarkoitettua muun koulutuksen kurssiohjelmat lukuun ottamatta siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa tarkoitettua kriisinhallintakoulutuksen kurssiohjelmaa, jonka vahvistaa sisäasiainministeriö.

17 §

Opetuskieli

Pelastusopiston opetuskieli on suomi. Opetusta annetaan myös ruotsin kielellä ja tarvittaessa muullakin kielellä.

Opiskelija saa käyttää opiskelijavalinnassa ja kokeissa joko suomen tai ruotsin kieltä.

4 luku

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

18 §

Kelpoisuus opintoihin

Pelastustoimen miehistötason ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutusohjelmaan voidaan ottaa hakija:

1) joka on opintojen alkaessa vähintään 18-vuotias;

2) joka on hakuajan päättymiseen mennessä suorittanut:

a) lukion oppimäärän;

b) ylioppilastutkinnon;

c) ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavan aikaisemman tutkinnon; taikka

d) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon tai ammattitutkinnon taikka niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon;

3) joka on terveydentilaltaan ja muutoin ammattialan tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta sopiva;

4) joka on suorittanut asianomaisen koulutusohjelman valintakokeen hyväksytysti; ~~sekä~~

5) jolla on C-luokan ajoneuvon ajo-oikeus.

Hätäkeskuspäivystäjän ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutusohjelmaan voidaan ottaa hakija, joka täyttää 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitetut edellytykset.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin koulutusohjelmiin voidaan ottaa myös hakija, jolla ei ole 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua koulutusta, jos hänellä on Pelastusopiston arvion mukaan muutoin opinnoissa tarvittavat riittävät tiedot ja taidot.

Pelastustoimen alipäällystötason ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutusohjelmaan voidaan ottaa hakija:

1) joka on suorittanut tässä laissa tarkoitetun pelastustoimen miehistötason ammatillisen tutkinnon tai aikaisemmin voimassa oleiden säännösten ja määräysten mukaisen vastaavan koulutuksen pelastusalan oppilätköksessä taikka jolla on Pelastusopiston arvion mukaan muutoin opinnoissa tarvittavat riittävät tiedot ja taidot;

2) joka on terveydentilaltaan ja muutoin ammattialan tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta sopiva;

3) joka on suorittanut asianomaisen koulutusohjelman valintakokeen hyväksytysti; ja

4) jolla on C-luokan ajoneuvon ajo-oikeus.

Pelastusopisto päättää 1 momentin 3 kohdassa ja 4 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista koulutukseen ottamisen edellytyksenä olevista terveydentilaan ja alalle soveltuvuuteen liittyvistä vaatimuksista. Ammatilliseen peruskoulutukseen opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot Pelastusopiston määräämällä tavalla. Pelastusopisto voi pyytää koulutukseen hakijoista poliisilta turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) mukaisen turvallisuusselvityksen.

19 §

Opiskelijavalinta

Pelastusopisto päättää hakumenettelystä, aikaisempien opintojen, työkokemuksen ja muiden ansioiden huomioon ottamisesta valittaessa hakijoita valintakokeeseen sekä valintakokeen rakenteesta ja sen eri osioiden keskinäisestä painotuksesta samoin kuin muistakin opiskelijavalinnassa noudatettavista periaatteista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Opiskelijaksi ottamisesta päättää Pelastusopisto.

20 §

Opiskelijaksi ilmoittautuminen

Ammatilliseen peruskoulutukseen hyväksytyt tulee ilmoittautua opistoon Pelastusopiston määräämällä tavalla, minkä jälkeen hänet merkitään opiskelijaksi.

21 §

Opiskelu-oikeus

Opiskelijalla on oikeus suorittaa opinnot asianomaisen koulutusohjelman opetussuunnitelmassa määrättyjen perusteiden mukai-

sesti.

22 §

Opintojen hyväksilukeminen

Opiskelijalla on oikeus lukea osana suoritettavan tutkinnon oppimäärää hyväkseen muualla suorittamansa opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään opetussuunnitelman mukaisia. Päätöksen hyväksilukemista koskevassa asiassa tekee Pelastusopisto.

23 §

Opetuksen maksuttomuus ja opintososiaaliset edut

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opetus on maksutonta. Ruokailu ja majoitus Pelastusopiston asuntolassa on maksutonta, kun opiskelu tapahtuu Pelastusopistolla tai sen järjestämässä toimitiloissa. Opiskelija vastaa oppikirjoista, muusta kirjallisesta opetusmateriaalista, opiskelijapuvusta sekä harjoittelun aikaisesta majoituksesta ja ruokailusta aiheutuvista kustannuksista.

Valmiuslain 40 §:n mukaista varautumista edistävään koulutukseen osallistuvan opetus ja ruokailu sekä majoitus opiston asuntolassa on maksutonta Pelastusopistolla tapahtuvan koulutuksen aikana.

Väestönsuojelukoulutukseen osallistuvien eduista säädetään pelastuslain 57 §:ssä.

24 §

Päihdetestaus

Pelastusopiston opiskelija on velvollinen opiston määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestin, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on päihtyneenä opiston järjestämässä käytännön työtehtävien harjoittelussa tai työpaikalla tapahtuvassa harjoittelussa. Terveystieteiden ammattihenkilö voi luovuttaa opistolle kirjallisen johtopäätöksen päihdetestistä. Päihdetestissä saatu tieto on 25 §:ssä tarkoitettu terveydentilaa koskeva tieto.

Pelastusopisto vastaa 1 momentissa tarkoitusta päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

25 §

Opiskelijan ja hakijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittely

Opiskelijaksi hakeneen ja opiskelijan terveydentilaa koskevaa tietoa saavat Pelastusopistossa käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat taikka tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden keskeyttämisestä tai menettämisestä taikka kurinpidosta. Opiston on säilytettävä terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Terveydentilaa koskevat tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Pelastusopisto saa luovuttaa hallussaan olevat pelastustoimen päällystökoulutuksen ammattikorkeakouluopiskelijan terveydentilaa koskevat tiedot Savonia-ammattikorkeakoululle.

26 §

Työturvallisuus harjoittelussa

Työnantaja vastaa työpaikalla järjestettävässä harjoittelussa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin työntekijöiden työturvallisuudesta säädetään työturvallisuuslaissa (738/2002).

27 §

Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto

Pelastusopiston opiskelija ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan koulutuksen yhteydessä tietoon saamaansa seikkaa, josta on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun koulutus tai toiminta viranomaisessa on päättynyt.

Pelastusopiston opiskelija ei saa käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi.

Rangaistus vaihtolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

28 §

Opiskeluoikeuden menettäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa

Opiskelija menettää opiskeluoikeutensa, jos:

1) hän on antanut Pelastusopistoon pyrkessään vääriä tai harhaanjohtavia tietoja taikka salannut sellaisen itseään koskevan seikan, joka olisi voinut estää opiskelijaksi valinnan;

2) hän ei ole ilmoittautunut opistoon 20 §:ssä säädettyllä tavalla eikä ilmoittautumisen laiminlyöminen syynä ole ylivoimainen este;

3) hän ei ole suorittanut opintojaan opetus suunnitelmassa määrättyssä enimmäisajassa eikä opisto erityisestä syystä myönnä hänelle lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen;

4) hänellä on todettu sellainen sairaus tai vamma, joka on ilmeisesti pysyvänä esteenä koulutukseen osallistumiselle ja tutkinnon suorittamiselle;

5) hänet on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa sopimattomuutta alan tehtäviin.

Opiskelijan tulee pyydettyä antaa opistolle 1 momentin 4 kohdan mukaisen terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot.

Päätöksen opiskeluoikeuden menettämisestä tekee rehtori.

29 §

Opiskeluoikeuden keskeyttäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa

Pelastusopisto voi omasta aloitteestaan tai opiskelijan hakemuksesta keskeyttää ammatillisessa peruskoulutuksessa olevan opiskelijan opiskeluoikeuden kerrallaan enintään yhden vuoden määräajaksi pitkäaikaisen sa-

rauden tai raskauden ja synnytyksen vuoksi. Pelastusopisto voi keskeyttää opiskeluoikeuden myös 32 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Opiskelijan tulee pyydettyä antaa opistolle terveydentilansa arviointiin tarvittavat tiedot. Päätöksen opiskeluoikeuden keskeyttämisestä tekee rehtori.

30 §

Kurinpitorangaistus

Pelastusopiston ammatillisessa peruskoulutuksessa olevaa opiskelijaa ja pelastustoimen päällystökoulutuksessa olevaa ammattikorkeakouluopiskelijaa, joka on toiminut Pelastusopiston järjestyssäännön määräysten vastaisesti, harjoittanut opinnoissaan vilppiä, kieltäytynyt 24 §:ssä tarkoitettua päihdetestauksesta tai antanut päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen, voidaan rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen joko kirjallisella varoituksella tai erottamalla hänet enintään vuoden pituiseksi määräajaksi. Jos opiskelija on rikkonut opiston asuntolaa koskevia järjestyssäännön määräyksiä, hän voi menettää asumisoikeutensa opiston asuntolassa määräajaksi tai kokonaan.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa olevalle opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää Pelastusopiston rehtori ja määräajasta erottamisesta oikaisu- ja kurinpitolautakunta. Ammattikorkeakouluopiskelijan kurinpitomenettelystä päättää ammattikorkeakoulu siten kuin siitä säädetään ammattikorkeakoululain 28 §:ssä. Asumisoikeuden menettämisestä Pelastusopiston asuntolassa päättää aina opiston oikaisu- ja kurinpitolautakunta. Asumisoikeuden menettämistä koskevaan päätökseen on myös ammattikorkeakoulun opiskelijalla oikeus hakea muutosta valittamalla siten kuin 38 §:ssä säädetään.

Tämän lain 13 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen osallistuvan opiskelijan opiskelu kursilla voidaan keskeyttää 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Päätöksen opiskelun keskeyttämisestä tekee rehtori.

31 §

Menettely kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeutta koskevassa asiassa

Ennen kurinpitorangeistusta sekä opiskeluoikeuden menettämistä tai keskeyttämistä koskevan päätöksen tekemistä päätöksen perusteena oleva asia, teko tai laiminlyönti on yksilöitävä, opiskelijaa on kuultava sekä on hankittava tarpeellinen selvitys.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös voidaan panna muutoksenhausta huolimatta heti täytäntöön, jollei Pelastusopisto, asianomainen ammattikorkeakoulu tai hallinto-oikeus toisin määrää. Jos määräaikaista erottamista taikka opiskeluoikeuden menettämistä tai keskeyttämistä koskeva päätös kumotaan, opiskelijalla on oikeus jatkaa myöhemmässä vastaavassa koulutuksessa, jollei hänellä ole mahdollisuutta jatkaa siinä koulutuksessa, jota erottaminen, opiskeluoikeuden menettäminen tai keskeyttäminen koski. Pelastusopisto päättää tällöin opiskelijan jo suorittamien opintojen hyväksiluettavuudesta koulutusta jatkettaessa. Pelastustoimen päällystökoulutuksessa olevan ammattikorkeakouluopiskelijan osalta mainitun päätöksen tekee ammattikorkeakoulu. Aikaa, jona opinnot ovat keskeytyneinä, ei lueta opintojen enimmäisaikaan.

32 §

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Jos opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin selläsen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangeistusta. Opiskelija voi kuitenkin tuomion johdosta menettää 28 §:n nojalla opiskeluoikeutensa ammatillisessa

peruskoulutuksessa.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, hänen opinto-oikeutensa voidaan tutkimuksen ja syytteen käsittelyn ajaksi keskeyttää, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikoihin nähden on perusteltua.

33 §

Pelastusopiston järjestyssääntö

Pelastusopistolla on järjestyssääntö, jossa voidaan antaa opistossa opiskeleville opiskeluyhteisön turvallisuuden ja viihtyvyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja käyttäytymisestä opistossa ja sen asuntolassa, harjoituksissa ja tutustumiskäynneillä sekä määräyksiä opiston omaisuuden käsittelystä. Järjestyssäännön vahvistaa rehtori.

34 §

Opiskelijapuvun ja suojarusteiden käyttö

Ammatillisessa peruskoulutuksessa olevan opiskelijan ja pelastustoimen päällystökoulutuksessa olevan ammattikorkeakouluopiskelijan on käytettävä koulutukseen osallistuaan opiskelijapukua, jollei koulutuksen laatu tai luonne muuta edellytä. Opiskelijapuvusta ja sen käytöstä päättää tarkemmin Pelastusopisto.

Pelastusopisto antaa ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammattikorkeakoulutuksessa opiskelijoiden käyttöön maksutta heidän koulutuksessa tarvitsemansa suojarusteet.

5 luku

Erinäiset säännökset

35 §

Ammattikorkeakouluopetuksen rahoitus

Savonia-ammattikorkeakoululle suoritetaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta aiheutuviin käyttökustannuksiin rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetussa laissa

(635/1998) säädetään. Ammattikorkeakoulu maksaa Pelastusopistolle korvauksen sen antamasta opetuksesta siten kuin ammattikorkeakoulu ja opisto siitä sopivat vuosittain ennen varainhoitovuoden alkua.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin I momentissa tarkoitettua ammattikorkeakoulun ja Pelastusopiston välisestä sopimuksesta ja korvauksen maksamisesta.

36 §

Pelastusopiston suoritteiden maksuperusteet

Pelastusopiston suoritteista perittäviin maksuihin sovelletaan valtion maksuperustelakia (150/1992).

Poiketen siitä, mitä valtion maksuperusteissa säädetään, Pelastusopiston liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavien suoritteiden hinnoittelu voi poiketa liiketalousperiaatteesta vapaaehtoisten palokuntien koulutuksessa sekä sellaisessa pelastustoimen koulutuksessa, jonka kustannukset muodostuvat erityisen kalliiksi tai jonka kysyntää valtio haluaa lisätä. Tässä momentissa tarkoitetuista suoritteista säädetään tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksessa. Sisäasiainministeriön asetuksella säädetään myös näiden suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen liittyvät perusteet.

37 §

Oikaisuvaatimus

Opiskelijaksi hakenut voi hakea oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta kirjallisesti oikaisua ammatilliseen peruskoulutukseen opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa valinnan tulosten julkistamisesta. Opiskelijavalinnan tuloksia julkistettaessa on ilmoitettava, miten hakija voi saada tiedon valinnassa noudatettujen perusteiden soveltamisesta häneen ja miten valintaan voi pyytää oikaisua. Valinnan tulosta ei saa oikaisupyynnön johdosta muuttaa kenenkään opiskelijaksi valitun vahingoksi.

Opiskelija voi hakea oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta kirjallisesti oikaisua opiskeluoikeuden menettämistä ja keskeyttämistä,

kirjallista varoitusta sekä 30 §:n 3 momentin mukaista opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

Opintosuorituksensa arviointiin tai aikaisempien opintojensa hyväksilukemisesta tehtyyn päätökseen tyytymätön opiskelija voi pyytää suullisesti tai kirjallisesti oikaisua arvioinnin tai opintojen hyväksilukemisen suorittaneelta. Oikaisupyynnö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin opiskelija on saanut arvostelun tulokset tai hyväksilukemista koskevan päätöksen tietoonsa. Edellä tässä momentissa tarkoitettuun oikaisupyynnöstä annettuun päätökseen tyytymätön opiskelija voi hakea siihen oikaisua oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

38 §

Muutoksenhaku

Pelastusopiston ja sen oikaisu- ja kurinpitolautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaisissa (586/1996) säädetään. Päätökseen, johon saa hakea 37 §:n mukaan oikaisua ja päätökseen, joka koskee opetussuunnitelmaa, järjestyssääntöä tai muuta opetuksen järjestelyä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Opintosuoritusten arviointia, aikaisempien opintojen hyväksi lukemista sekä 30 §:n 3 momentin mukaista opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevaan oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Hallinto-oikeuden antamaan päätökseen, joka koskee opiskelijaksi ottamista, opiskeluoikeuden menettämistä tai keskeyttämistä, opiskelijan erottamista tai kka opiskelijan asumisoikeuden menettämistä asuntolassa, ei saa hakea muutosta valittamalla.

39 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa valtioneu-

voston asetuksella

40 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan
kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan Pelastusopistosta 8
päivänä joulukuuta 1994 annettu laki
(1165/1994) siihen myöhemmin tehtyine
muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
teisiin.

päivänä

2.

Laki**pelastuslain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 2003 annetun pelastuslain (468/2003) 15 § seuraavas-
 ti:

15 §

Valtion vastuu koulutuksesta

Valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta ja muustakin pelastustoimeen liittyvästä koulutuksesta siten kuin Pelastusopistosta annetussa laissa (/) säädetään.

Sisäasiainministeriö voi valtuuttaa myös muun kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta. Valtuutetun oppilaitoksen henkilöstön kelpoisuudesta, oppilaitoksen antamasta koulutuksesta, opetuksesta ja tutkinnoista samoin kuin opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista on voi

massa soveltuvin osin, mitä Pelastusopisto sta annetussa laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään. Valtuutetun oppilaitoksen opetuksessa noudatetaan Pelastusopiston opetussuunnitelmia. Valtuutettu oppilaitos asettaa oikaisu- ja kurinpitolautakunnan, johon sovelletaan soveltuvin osin Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakuntaa koskevia säännöksiä. Valtuutetun oppilaitoksen kurinpito- ja oikaisulautakunnasta annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Kari Rajamäki*

3.

Laki**pelastuslain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 2003 annetun pelastuslain (468/2003) 15 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

15 §

Valtion vastuu koulutuksesta

Valtion vastuu koulutuksesta

Valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta sekä väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksesta. Koulutuksen järjestämisestä säädetään tarkemmin Pelastusopistosta annetussa laissa (1165/1994) ja asetuksessa (1237/1994).

Sisäasiainministeriö voi valtuuttaa myös muun kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta. Valtuutetun oppilaitoksen opetuksessa noudatetaan Pelastusopiston opetussuunnitelmia. Opiskelijan oikeusturvasta, kurinpidosta ja muutoksenhausta valtuutetussa oppilaitoksessa on voimassa soveltuvin osin, mitä niistä säädetään laissa Pelastusopistosta ja sen nojalla annetussa asetuksessa Pelastusopistosta kuitenkin siten, että valtuutetun oppilaitoksen opiskelijavalintaa ja opintosuoritusten arvostelua koskevat oikaisuvaatimukset käsittelee valtuutetun oppilaitoksen asettama kolmijäseninen tutkintolautakunta, jonka jäsenistä yhden tulee edustaa opiskelijoita. Tutkintolautakunnasta annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta ja muustakin pelastustoimeen liittyvästä koulutuksesta siten kuin Pelastusopistosta annetussa laissa (/) säädetään.

Sisäasiainministeriö voi valtuuttaa myös muun kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta. Valtuutetun oppilaitoksen henkilöstön kelpoisuudesta, oppilaitoksen antamasta koulutuksesta, opetuksesta ja tutkinnoista samoin kuin opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista on voimassa soveltuvin osin, mitä Pelastusopistosta annetussa laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään. Valtuutetun oppilaitoksen opetuksessa noudatetaan Pelastusopiston opetussuunnitelmia. Valtuutettu oppilaitos asettaa oikaisu- ja kurinpitolautakunnan, johon sovelletaan soveltuvin osin Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakuntaa koskevia säännöksiä. Valtuutetun oppilaitoksen kurinpito- ja oikaisulautakunnasta annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .